

DESPRE
TYPHUSUL EXANTHEMATIC

ȘI ÎN SPECIAL

TYPHUSUL EXANTEMATIC

DIN

SPITALELE DIN BUCUREȘCI

MEMORIU

PENTRU

CONCURSUL DE MEDIC PRIMAR DE SPITALE

PRESENTAT ȘI SUSTINUT

DE

Dr. N. G. CHERNBACIU

VECHIU MEDIC AL SPITALELOR EFORIEI

N.

G.

N.

53. 198

Donatiunea

Proj. Dr. Nic. Măldărescu

BUCUREȘCI

IMPRIMERIA C. P. CONDORATU

75, Calea Mogașoii, 75

1878

DESPRE
TYPHUSUL EXANTHEMATIC
ȘI ÎN SPECIAL
TYPHUSUL EXANTHEMATIC
DIN BUCUREȘTI

Dacă am luat de subiect al acestui memoriu, cestiunea typhusului exanthematic, cauza de predilecțiune este pentru că acesta preocupă mult spiritele atât în public cât și nu mai puțin în sinul corpului medical, în a cărui rânduri acest nou inamic al țerei noastre a secerat crunt, lăsând goluri adânci și alegându-și victimele printre flórea tinerimei medicale. Deosebit de acesta, ceea ce m'a determinat încă de a alege acest subiect, este și împrejurarea că acest morb a fost puțin studiat la noi, fiind-că nu s'a presintat pêne acum de cât numai două mici epidemii, localizate în penitenciarul din Văcăresci, prima în anul 1865, când pentru prima dată a fost observată și studiată de Dr. Schiffer și în primăvara anului 1867, de Dr. Petrescu în penitenciarul Capitalei.

Pentru prima óră face invasiune acest óspe ne-
 invitat în cãminul nostru, uã datã cu intrarea ar-
 matelor învingëtóre acoperite de laurií gloriei și
 triumfului, dar din nenorocire, aducënd în cutele
 drapelului falsãinde și ale vestmintelor stropite
 de sãngele dușmanilor și *otrava typhicã*.

Am fi dorit de a da aci un tablóu general
 de aparițiunea typhusului exanthematic, des-
 pre modul genesei sële, de numërul total al
 celor afectați precum și a victimelor ce au
 cauzat, într'un cuvënt de a da uã icónã in-
 tegralã a nașcerei epidemieii îndatã dupã cãderea
 Plevnei și pênã la irupțiunea ei în mijlocul po-
 pulației Capitalei. Dar regretãm cã nu ne este
 cu putință a realiza acéstã dorință, fiind-cã nici
 materialul statistic în totalitate nu ne stã la dis-
 poziție, nici timpul material nu ne-a permis.

Ne vom mãrgini dar în cercul mãi restrãns al
 observațiunilor culesse și observate în spitalul
 Philantropia în serviciul distinsului nostru con-
 frate Dr. Mãldãrescu, care cu obicinuita sa bu-
 nã-voință și afabilitate ne-a pus tot-d'a-una în
 pozițiune de a utiliza bogatul și variatul mate-
 rial clinic al nosocomiei sële.

Vom divisa dar acest travaliu în douë părți:

În prima parte vom reproduce fotografia cla-
 sicã acestui typ morbid, ast-fel cum se aflã ese-
 cutatã de maestrui în observație clinicã ale acesteii
 specie morbide: Hildenbrand, I. Frank, Pinel,
 Chomel, Requin, Baudens, Grãves, etc.

În partea a doua vom da uă descripția acestei afecțiunii, vom indica etiologia și genesa ei și vom insista cu deosebire asupra mijlócelor therapeutice, ce am întrebuintat în combaterea ei și rezultatele ce ne-a dat.

PARTEA I

DESPRÈ TYPHIUSUL EXANTHEMATIC

(după autorii clasici) (1)

Synonymie. Febră pestilentială. Morbu Ungaric. Febră putridă contagiósă. Febră séu Typhus petechial. Typhus contagios. Typhusul lagărului, al închisorelor, al vapórelor, al lazarethelor. Typhusu Irlandei. German. Fleck typhus s. ansteckender Typhus Angl. Typhus fever.

Definițiune. Typhusul exanthematic este uă febră *sui generis*, contagiósă, caracterisată printr' uă erupțiune determinată a pelei; avênd uă evoluțiune proprie cu perióde hotăríte, a căria unicú symptom constant în tote stadiile sale este *stupórea cu deliriú* sau *Typhomania* și care nu este nicí uă febră nervósă, nicí uă febră putridă, nicí uă febră inflamatorie și cu tóte acestea póte une-orí lua tóte aceste caractere.

Symptomatologie. Hildenbrand admite opt perióde séu stadiu în evoluțiunea completă a acestui gen morbid și anume:

(1). Hildenbrand, Tringle, Haesenochel, Curt Sprengel, Hoxham.

1. Stadiul contaminațiunei;
2. Stadiul oportunităței;
3. Stadiul invasiunei;
4. Stadiul inflamațiunii;
5. Stadiul nervos;
6. Stadiul crisei;
7. Stadiul scăderei;
8. Stadiul convalescenței.

I. Stadiul contaminațiunei

Acastă periodă este probabil de uă durată fórte scurtă, numai de câte-va momente în care se transmite virusul typhogen asupra organismului sănėtos.

Nu esista nici un symptom, care sė ne indice momentul acțiunei acestui virus asupra corpului human.

Cu tóte aceste unii aũ pretins, și chiar medicii, că aũ simțit momentul contaminațiunei dintr'un fel de sguđuitură electrică, dintr'un miros mēphitic. I. Frank, în momentul când se simți bolnav, esclamă : Ho ricevutti la pistolaleta.

Noi credem însă că acesta este mai mult jocul imaginațiunei și a friceii și că în asemenea casuri contaminarea era de mult efectuată, în cât acele senzațiuni se pot mai logic atribui unei iritabilități morbide.

Hildenbrand a făcut observațiuni scrupuloșe la patul bolnavilor în astă privință, a fost conta-

minat, şcia bolnavul de la care a primit contagiul, dar nu a resimţit nici uă senzaţiune specială.

II. Stadiul oportunităţii

Sub acésta numire înţeleg autorii stadiul prodromal, în care se observă câte-va semne precursorie uşore ale maladiiei.

Aceste fenomene prodromale nu au nimic caracteristic ; ele consista, ca în orî-care altă morba acută, în óre-care fenomene generale precum : schimbarea humorului, indolenţă, uă neplăcere, uă ostenelă după fie-ce mişcare, un somn neodihnit etc.

Pe lângă aceste se mai adaugă câte-va trăsuri mai caracteristice, precum sunt : *tremurătura mânelor, vertige dese*. şi dureri mari în membre şi cu deosebire violente în lombe, uă anxietate în regiunea epigastrică. Acéstă periodă nu dură nici uă dată mai puţin de 3 zile şi nici mai mult de 7 zile.

III. Stadiul invasiunii sau al accesului febril.

Acéstă periodă se anunţă, ca în tóte morbele acute, printr'uă înfiorare penibilă în tot lungul coloanei vertebrale, frisoane alternând cu ferbinţelă, şi cu întregul cortegiū al accesului febril, adică palore lividă a părţilor periferice, tremurătură, cutis anserină, sete vie şi anxietate.

La acésta se adaugă uă abatere generală a forţelor ast-fel în cât omul cel mai tare şi eroul

cel mai vitez care scie a brava tóte durerile și tóte mișcările, perde coragiul și voioșia și dorește repaosul și căldura patului.

Aceste horipilațiuni devin din ce în ce mai violente la fie-care atac subsequent și atunci intră bolnavul în cercul febrei, din care nu mai poate eși de cât numai prin crisă.

Durata acestui stadiu este de 6—12 óre.

IV. Stadiul inflamator, exanthematic, stadium ebullitionis.

După primul frison și acces febril, bolnavul se plâng de uă căldură penibilă, perceptibile la simpla palpațiune, care la început este acompaniată de uă senzațiune speciala în cât bolnavul simte părțile descoperite reci, iar în părțile învelite uă căldură nesuferită.

Setea și plăcerea pentru băturul reci și acre turmentă constant pe bolnav, simțurile esterióre sunt încă puțin lesate, afară de tact. Asemene și facultățile psychice suferă încă puțin.

Sistemul nervos începe deja în această perioadă a se afecta : greutate la cap, amețela și vertige, gréța și vërsăturul sunt primele symptome care manifestă.

Fața este roșie, aprinsă, limba acoperită de un strat alb, pelea umeda; urina mai roșie și une ori ferbinte; pulsul plin, frecuent. A 2-a și după uă nópte agitată, neliniscită, fenomenele arătate sunt mai puțin accentuate iar altele nou apar.

Căldura crește mereu. Greutatea de cap augmentă, simțurile devin mai obtuse, țiuitor în ureche și greutatea auzului se manifestă.

Vertigele sunt așa de mari în cât bolnavii nu se mai pot scula în sus fără să simță slăbiciune și grătă. Ochii se injectă; fenomenele unui catarh nasal și pharyngeal se arată: mucósa pharynxului și limba sunt mai gorjate de cât în stare normală; diglutitiune dificilă; dispnee și uă tușă penibilă; dureri în hypochondre, mai cu deosebire în cel drept; dureri în membre, mai cu sémă la pulpe și în articulațiunile degetelor precum și în lombe și în regiunea sacrală; modifi-cațiunile pelei, a escrețiunelor și a pulsului ca și în ziua precedentă.

Semnele cele mai caracteristice și pathognomonice, fiind din cele mai *constante* ale acestui period de 3 zile, și care contribue mai sigur la fixarea diagnosticului typhusului contagios, sunt: *stupórea și ametéla* analogă beției alcoolice sau intoxicațiunei cu substanțe narcotice; *injecțiunea ochilor*; *catarrhul căilor respiratóre*, *afecțiunea hepatei*; *sdrobirea extremităților cu tensiuni dure-rose* la gambe și la degete.

Pe lângă aceste se mai adaugă și uă *indolența invincibilă a mișcărilor*; ast-fel vorbirea, îngreuiată, respunsurile lente, lenea de a arăta limba după cererea medicului etc.

A 4-a și apare de ordinar un *epistaxis* în mică cantitate, care ușurează timpural cefhalgia și

cele alte fenomene cerebrale. Apoi uă *turgescență* pe totă suprafața tegumentului și se formează *exanthemul*. Acest exanthem este sau *rubeolic* când există numai uă simplă *turgescență*, uă hiperemie a vaselor tegumentului, adică apare sub formă de niște pete roșii vii, pe totă suprafața corpului, chiar la față, dar mai des și mai constant în părțile care sunt mai mult încălzite; pe spate, la thorace, la cõpse, pe umere.

Când pe lângă turgõre generală a peleii se fac și mici extravasate sanguine în tesutul celular subcutanat, sau între derm și epiderm, atunci se formează *petechii*, care pot fi singure sau asociate de pete rubeolice.

Aceste *petechii*, care nu sunt de cât niște mici sugilațiuni, nu se găsesc la fie-care typhic și se pot lesue confunda cu mușcăturile de purici.

Erupțiunea odată apărută, rămâne staționară pînă la finele zilei a 7-a, asemenea febra și toate cele alte fenomene concomitante rămân aceleași. Numai fenomenele catarhale dispar cu totul în zilele din urmă.

Dacă există uă peripneumonie, îndată după aparițiunea esanthemului începe a se amenda; ea se află într'un raport invers cu erupțiunea cutanată.

În această perioadă evoluțiunea morbidă are un demers continuu, afară de exacerbațiunile nopturne.

Cu toate aceste fenomenele critice se ivesc cu punctualitate la finele zilei a 3-a și la începutul

al 7-a zilei, precum mai târziu ele se arăt la finele a 10-a zile și la începutul al 14 zilei.

Accese periodice de esacerbațiuni cu typhu quotidian simplu sau duplu tiers, nu se observă în acest typhus și printr'acesta încă se deosebesce de febra nervoasă continuă.

V. Stadiu nervos.

Acastă perioadă începe cu a 8-a și a 9-a zile după uă criză incompletă și amendare aparentă, care nu dură de cât câte-va ore.

Scena morbidă începe cu uă creștere considerabilă a febrei, perceptibilă chiar bolnavului.

Acastă augmentare a febrei este sorgintea unor noii fenomene și mai violente.

Ast-fel limba, care pêne aci era încă umedă și totă surfacia tegumentară devin uscate.

Esanthemul dispare acum, afară de petechiile, care câte uă dată persist în tot decursul bolii, sau că se înmulțesc sau iaă un volum mai mare în acest stadiu, sau că apar acum pentru prima oară.

Dar acesta se vede rar în evoluțiunea regulată a typhusului. Epidermul se usucă, se sbârcesce, se înăspresce; perspirațiunea cutanată se face anevoe, și mai târziu după sudorii critice se desquamă și este înlocuit prin altul nou.

Setea ar fi foarte mare cu uă asemenea febră și siccitate, însă instinctele sunt atât de potolite, bolnavii sunt atât de indiferenți în cât nu cer sa bea, decât nu li se da cu sila și dacă limba uscată,

une ori devenită lemnosă, buzele arse, nu ne-ar indica îndestul pofta lor pentru lichide.

Digluțiunea este dificilă atât din cauza siccității, cât și prin indolența muschilor.

Fenomenele catarrhale au dispărut, numai nările sunt astupate prin mucositățile și sângele uscat așa în cât iaă un aspect fuliginos.

Dyspneea este diminuată sau dispare, respirațiunea este mai liberă, însă mai frecventă. Un alt fenomen nou se presintă, care lipsește rar în astă periodă, *sughitul*.

Modificațiunii importante se observă în *tubul intestinal*, care are atâtea connexiuni cu învelișul tegumentar. Intestinele par a înlocui funcțiunea suprimată a pele și activitatea lor este dar augmentată. Ori cum există uă tendință la evacuațiunii dese și fluide, de o odóre fetidă. Palpațiunea abdomenului devine durerosă; acéstă inflamațiune a intestinelor, aci mai ușoră, aci mai violentă, nu lipsește nici odată și aparține la fenomenele caracteristice ale typhusului în acéstă periodă a evoluțiunei sale.

Urina este *palidă, transparentă*, sau puțin *turbure*; însă calitățile sale pot varia.

Tot așa de variabil este *pulsu*, în ceea ce privesce plenitudinea forța, frecuenta și vitesa.

Pulsul este în acéstă periodă de uă forță mediocră, dar de uă lentore așa de remarcabilă, în cât *Visone* nu voia să admită typhusul în classa febreilor.

Dar cu toate aceste pulsul are nise caractere particulare, pe care nu suntem în stare să le descriem. El variază ordinar în privința forței oscilațiilor arterioase; arteria nu se contractă ca să dăc așa, pe deplin, ci se află într'că dilatațiune permanentă, în cât se apropie de pulsul depresibil, în sângele arteriilor se operă uă mișcare oscillătoare neregulată, care se asemână cu ferebera apei în ebullițiune saă cu sgomotul unor anevrysme.

Fenomenele cele mai importante și cele mai caracteristice ale acestei periode sunt însă din partea systemului nervos și constitue ceea ce se numesce status nervosus.

Toate aceste alterațiuni ale sensoriului general, amețela, torporea, obtusiunea simțurilor sunt acum mai aggravate și însoțite de alte modifițiuni.

Forțele vitale sunt deprimare într'un grad considerabil. Mișcarea *involuntară* a mușchilor augmentă în aceiași proporție în care cea *voluntară* dispare. D'aci provine tremurătură, jocul tendolor, convulsiuni ușore, spasme diverse, mai remarcabile în mușchiul pharynxului, și în sfincterul vesical.

Simțurile esteriore devin mai obtuse; surditatea devine mai profundă, vederea se micșorează, odoratul, gustul, tactul și orî-ce simțire sunt abolite.

Uă dată cu perderea saă diminuțiunea simțurilor esterne, impresiunile care vin din sensoriu,

concepțiunile se înmulțesc, devin mai pronunțate. bolnavii visează fără să doarmă, diverse concepțiuni îi turmentă, îi preocupă, ei *delirésă*.

Este de remarcat că obicnuit uă singură impresiune, uă concepțiune delirantă unică sau uă *idee fixă* predominantă turmentă pe bolnav în tot decursul febrei și 'i produce un adevărat supliciu.

Hildenbrand citésă pe unul din elevii săi, care pucin înaintea typhusului representase „*oglină din Arcadia*” și care în tot timpul acestei perióde juca rolul imblânțitorului de vipere și 'i produceă uă spaimă indescriptibilă de a prinde neconștient aceste animale scârbóse și a le înghiți.

Un altul avea *idea fixă* în tot cursul bólei că este bolnav nu numai pentru sine însuși, dar și pentru toți cei-l-alți auditori ai Clinicei.

Hildenbrand însuși în typhusul lui, dice, că era turmentat 7 zile continuu de *idea* de a depărta un ornament nepotrivit a sobei ce se afla în fața lui.

Este remarcabil că afară de aceste impresiuni penibile, bolnavii nu 'și aduc aminte nici uă dată sau foarte rar de cele întâmplate în cursul bólei.

Și cu toate acestea se pare că au ore-care intervale lucide, când simt ce se petrece în jurul lor; dar și acésta o percep ei numai ca în vis.

Am putea compara acésta stare cu *sonnambulismul* și credem că pe lângă stupórea, *insomnia*, con-

tinuă sau *semisomnul* sunt adevăratele cauze ale acestor fenomene.

Luī Hildenbrand i s'a spus că fiind în delirū, luase ore cari dispoziții raționale pentru viitor; că discuta foarte just cu medicul său asupra bólei; lucruri despre cari nu 'și mai aducea aminte în urmă. Se observă adesea în acest delir acțiuni foarte consequente ale bolnavilor și se obține de la ei răspunsuri foarte adequate la întrebările ce li se fac; ceea ce 'l deosebește de alte deliruri, mai cu sémă în afecțiunile cerebrale pure. Printre multe alte observațiuni analoge asupra typhicilor, Hildenbrand mai citésă una. Uă ovreică ajunsă în a 8-a și a bólei doresce cu ardóre să vadă pe fiul său, care se află în depărtare de 10 leghe. Când acesta sosi, 'l primi cu lacrimi de bucurie și 'l bine-cuvântă cu multă dragoste. În tot cursul bólei băiatul nu părăsi pe mamă și acésta nu vroia să primescă nimic din mâna altuia.

După ce trecu crisa bólei se miră de prezența lui, întrebă ce împregiurări l'a adus aci și simți acuma cu uă adevărată bucurie surprisa plăcută.

Este demn de atențiunea Psychologilor acest curios fenomen, că în acéstă stare delirantă bolnavii conservă încă ore cum facultățile superiøre ale sufletului, în cât raționamentul lor este mai pucin lesat, pe când memoria este slăbită.

Bolnavii sunt *indiferenți*. Acéstă *indiferență* intelectuală și afectivă a typhicilor este așa de mare

în cât nu doresc, nu cer, nu voesc nimica, afară de acele lucruri către care 'î atrage hallucinațiunile. Ei nu 'și doresc nici chiar sănătatea.

Afară de Apoplexra cerebrală și adevărata alienațiune mentală nu este pôte nici ua afecțiune, în care bolnavii sunt atât de indolenți, atât de apathici pentru suferințe, în care este omului mai ușor să móră și să se separă de tot ce 'î-a fost mai scump și mai iubit, ca în acest typhus.

Typhicul se află într'o stare, perpetuă presentă, fără nici o considerație pentru viitor sau pentru trecut, fără nici uă consciință a raporturilor între una și alta, el este un buștean fără voință și fără dorință, el nu suferă, fiind-că nu simte, cei care 'l înconjur și care 'l privesc suferă mai mult.

El nu poftesce nimic, chiar trebuințele cele mai absolut necesare, pentru că nu 'î cere inima, el nu are aversiune pentru nimic, fie chiar pentru lucrurile cele mai scârbóse, fiind-că nu le simte. Trebuie să 'î impunem ca să guste ceva bun, sau să refuze ceva rău. *Stupórea* în diferite grade: iată fenomenul cel mai constant în toate stadiile acestei maladii.

Acestă stupóre manifestată prin indiferență pentru orî-ce impresiunî esterióre sau interióre împreună cu decubitul dorsal al bolnavilor pune și pe Empyricul în stare se pótă distinge un Typhus dintr'nn mare număr de alți bolnavi de prin spitale.

Acesta este tabloul morbului în perioda ner-

vósă. Nu se arată remisiunii de cât acele care succed exacerbațiunelor nocturne obicnuite.

La finele zilei a 10-a se observă însă uă agravare mai pronunțată de cât cele ordinare. Febra, căldura și starea nervósă devin mai mari pentru câte-va ore și apoi urmésă uă remisiune bine determinată prin evacuațiunii alvine repetate, sau prin uă transpirație ușoră, alte ori prin uă emisiune mai abondentă a urinei.

Acéstă remisiune este mai remarcabilă a 11-a și a 12-a și a 13-a și este din nou înlocuită prin uă febră mai mare și printr'uă agravare a fenomenelor nervóse.

Sunt însă casuri, în care evoluțiunea typhusului nu presintă fenomene așa de grave. Ast-fel Hildenbrand spune că ar fi văđut bolnavi percurgând tótă durata bólei pe picióre sau cel pucin ședând mai multe ore pe și în pat. -- Stuporea era neînsemnată, febra mai mică, forțele mai pucin abătute, dar în fine tot erau visători ambulanti, (wachende Träumer).

VI. Stadiul crisei.

Procesul morbid, care în curs de șapte zile a perioadei precedente ajunsă în punctul său culminant și remas într'uă stare staționare, se oprește repede și fără nici uă intervenire a artei nóstre se operă uă modificare, care decide sórta maladului, și 'l conduce spre vindecare.

La finele zilei a 13-a se manifestă obicnuit uă

exacerbațiune mai forte de cât cele precedente. Febra se aprinde, căldura corpului devine ardătoare, fenomenele cerebrale mai pronunțate și o stare soporoasă apare.

După 12 ore în urmă și a 14 și a bólei, pielea se humectează și toate emonctoriile organismului par a se deschide. Acuma a sosit momentul decisiv al crizei. — Acesta se anunță la unii prin un *epistaxis*, sau prin o umiditate a nasului și a cavităților naso-pharyngiene, care face să se deslipescă toate mucozitățile uscate adunate în fossele nasale și la orificiile posterioare ale nărilor.

Adese acesta se operă prin o iritație ce produce sternutare și de aci provine câte usul la popor de a considera stărnutarea ca un semn de o vindecare apropiată.

Limba devine umidă, se curăță, se roșește începând de la vîrf.

La unii o expectorație catarhală ușoară și abundentă.

Insa fenomenul critic cel mai constant este o *transpirațiune* a întregii surfeți tegumentare. O *sudore* generală bine făcută acopere tot corpul.

Acestă sudore, când este într'adevăr critică, este uniformă, vaporosă, și nu este viscoasă; la unele locuri precum la frunte și la regiunea laryngienă se adună în picături. — Odoarea ei are ceva specific, care nu se poate asemăna cu nici un alt miros.

Urina care era palidă, transparentă și se emi-

tea cu multă dificultate, este mai colorată, turbure, și se excretă în mare cantitate dar cu înlesnire și cu uă senzațiune plăcută.

Afara de sudorele critice, mai aduc uă ameliorațiune notabilă, *evacuațiunile alvine* și acésta se esplică lesne când scim în ce connexiune intimă se află intestinele cu pelea, care jôcă în Typhus un rol atât de important și basat pe acésta iubire fraternă *transpiră* intestinele, ca să đicem așa, în locul *pielei*.

Dar aceste evacuațiuni nu iaă un caracter diarrhoic; ele consistă une ori în nisce materii de consistență semi-solide, de odóre fetidă.

Bolnavii se simt ușurați în urma acestor evacuațiuni.

Crisa favorabilă prin evacuațiuni alvine produse mai mult prin forțele naturei la care arta medicală contribue foarte pucin, și acésta numai într'un mod indirect este un fapt incontestabil în Typhus.

Aceste evacuațiuni critice, fie ele cauza sau efectul ameliorațiunii însemnate ce încercă bolnavii, sunt imediat urmate de un sentiment de bine aflare. Acei ce vor să nege acésta, sau că nu au văđut asemenea bolnavi, sau că nu 'au observat cu atențiune.

Adese se vđ aceste modificațiuni brusce la typhoși, care erau cu o đi înainte condamnați, și a-doua đi după uă asemenea crisa favorabilă se află salvați.

Acéstă crisă apare de obiceiü a 14-a zi, când Typhusu are un mers ușor și normal. Ea este și ziua critică, în care se decide despre viața sau mórtea bolnavuluï.

Mult mai rar se face crisa favorabilă în ziua a 17-a. Dar atuncea transițiunea de la bóla la convalescența nu este atât de bruscă și decisivă.

VII. Stadiul descrescerei.

Intervalul crisei este de ua durată scurtă, numai de câte-va ore, asemenea celui al invasiunei.

Dacă crisa este decisivă, atunci urméză imediat, ordinarmente deja după 12 ore perioda descrescerei.

Cu tóte acestea transițiunea la o întremare completă sau chiar la convalescență nu se operă printr'un salt brusc. Ea este preparată prin uă scădere graduată și succesivă a fenomenelor dramei morbide.

Prima schimbare frapantă este delirul. Bolnavul se descéptă ca din somn sau dintr'o beție. Amețela dispare, capul este mai ușor și unii recâștigă îndată cunoscața lor completă. Memoria este încă slăbită și numai cu mare greutate își aduc aminte de cele petrecute în cursul bólei. Indiferența morbidă dispare. Ochiul și privirea devin mai vioi. Bolnavii încep a se interesa de tot ce se petrece împrejurul lor. Mai mult încă insensibilitatea, torpórea lor anterioră cedéză locul unei impresionabilități esagerate. Sentimele de recuno-

știință, de iubire, de amicie și toate simțurile nobile se deștept în mare grad. Simțurile esterne devin foarte impresionabil, întocmai ca la cei care se destéptă din somn. Numai surditatea și țiuirele de urechi persist încă.

Respirația și căldura corpului devin uniforme și mediocre. Setea dispare; apetitul începe a reveni, asemenea somnul, care de și încă nu este așa liniscit ca în stare de sănătate, dar nu mai este supărător ca cel din perioada nervoasă.

Fenomenele care mai persistă în această perioadă sunt: uă slăbiciune și lipsă de forțe mai penibile încă de cât în perioada de stupóre; uă debilitate generală în tot corpul, cu deosebire a membrilor; ostenéla repede după fie-ce mișcare sau sforțe; palórea feței, vertige și greutatea capului, însă fără cephalalgie; surditate și vėjitură de urechi; forțele intelectuale slăbite, somnolență continuă fără somn reparatoriu, limba albicioasă sau murdară, gustul stricat, uă escitabilitate esagerată, tendință la transpirațiune și constipație. Această stare dură încă ver-o 7 zile după crisă, însă fenomenele aceste dispar cu încetul.

Singurul care persistă cu tenacitate este țiuirea de urechi.

VIII. Stadiul convalescenței.

În această perioadă forțele revin, corpul este încă denutrit, musculatura flască, pelea veștejită. Epidermul se desquammă sub forma unei făine

subțire, părul cade și unghiile crescú din noú. Plăcerile sensuale sunt esagerate, apetitul devine mai vorace și mai cu deosebire pentru pâne. Funcțiunile genitale se redeștept într'un grad mare.

Busteanul insensibil de odineor devine un individ bestial. Am putea șice că nimenea nu a gustat plăcerile sensuale în tótă întregimea lor, ca typhicul în períodoa lui de convalescența. Dar această probéză încă uă impresionabilitate și uă sensibilitate morbidă.

Constipația devine opiniatră, la femeí menstruațiunea este suprimată. Economia animala consumă acum mult material pentru renoațiunea sa.

Convalescența este lungă, une orí ea dură mai multe septemâni.

Se citéză exemple unde în urma typhusului, aú dispărut uă afecțiune chronică tenace, care nu cedasse la nici un tratament.

Vaidy și Roux, Medici militari francesi, aú vădut disparițiunea completă a altor afecțiuní în urma typhusului; primul un hydrothorax și cel din urmă uă guttă chronică.

Și noi suntem dispuși a admite această opinie după observațiunea ce am făcut la un pacient afectat de un Syphilis secundar, care a resistat mai mulți ani unui tratament urmat cu uă tenacitate și uă paciență esemplară un timp indelungat consistând alternativ în tóte preparatele hydrargirice, fricțiuní mercuriale, Protoiodur de Mercur,

Sublimat corosiv etc. și care în cele din urmă s'a vindecat, după ce a traversat un Typhus exanematic din cele mai bine pronunțiate.

Istoricul. M'am interesat de a cunoște epoca în care typhusul exanematic a făcut prima sa aparițiune sub formă epidemică în România. În acest scop am făcut cercetări în Bibliotheca Centrală, scrutările mele fură infructuoase. Nu am putut găsi nici un tratat, nici un opuscul, nici cea mai mică lucrare sau document, care să ne indice urmele unei asemenea epidemii prin țera Românescă în secolele trecute.

Ceea ce putem afirma după tradițiunii și după narațiunile bătrânilor, și acesta se repórtă la finele secolului XVIII și începutul secolului XIX, este basat numai pe suposițiunii, iar nu pe documente scrise.

Negreșit că putem admite că țera noastră, supusă în curs de secole la atâtea invasiunii și ocupațiunii de armate streine, și mai cu sémă de la Petru cel Mare încóce, devenită drumul cel mare și gazda armatelor Imperiale Rusești, în trecerea lor peste Dunăre, a trebuit să guste din ródele amare inerente unor resbóe îndelungate și fără înduoială că în cortegiul fatal al acestor masacre de popóre, se află pe lêngă epidemiile de cholera asiatică, de ciumă, de dysenterie, și Typhusul lagărului, Typhusul contagios.

Ceea ce nu am putut găsi în Bibliotheca Statului, am avut fericirea de a afla la un vechiu

amic și client al meu, care fu atât de gracios a 'mă face cadou, sunt acum câțiva ani, un volum ca de vr'o 500 pagine și pe care, în gonă mă avidă după sorginți vechi asupra acestei materii, 'l regasiu în bibliotecă.

Negreșit că nu am pus mâna pe ver-uă sculă, dar în asemenea penurie de mărturii scrise, noi considerăm această carte ca un odor neprețuit, pentru că mai întâiu vine de la uă persoană competentă, investită cu un caracter oficial, și 2-lea fiind că este un document authentic, prin care suntem puși în pozițiune de a constata existența typhusului exantematic la începutul secolului nostru, probabil pe la 1812 în timpul resboiului Russo-Turc.

Cartea în cestiune este intitulată: *Practica Doctorului de Casă, Cunoștința apărării și a tămăduirii bolilor bărbătesci, femeesci și copilăresci, alcătuită spre obstesc folos al sănătăței, de Stefan Vasile Episcopescul Doctorul poliției Bucureștilor*. București în Typografia Colegiului sf. Sava, 1847.

Autorul arată că „*această carte este un rod al delungatelor sale observații făcute la patul bolnavilor, în practica sea de patru-deci de ani și în petrecere de mai multe epidemii.*“

Dr. Episcopescul elev a lui Peter Frank, „marele învățat în medicină și vestit Profesor al Clinicului la Universitatea din Viena,“ descrie sub numirea de bóla lingórei, typhusu, ambele specie

ale afecțiunii typhice: typhusul abdominal și typhusul exanthematic.

În descripția typhusului exanthematic pe care o numesce: forma bólei classului putred și melancolic, se găsesc symptomele cele mai caracteristice ale acestei afecțiuni. Ast-fel menționésă:
 „încuetura de mistuélă, greutate, durere și ame-
 „țelă de cap, somn greu și adânc, vâjîială și asur-
 „șela auđului, greutate și durere în lingurea, vor-
 „birea aiurea și mintea uimită, cu furiî de nebu-
 „nie, săltarea córdelor mânelor, cu svântarea
 „limbei și cu resuflarea de stârlicî, petechiî.“

Prima epidemie de Typhus exanthematic, asupra căriea avem uă relațiune sciințifică, a fost în anul 1864—1865 în temnița Capitalei.

Din relațiunea D. Dr. Schiffer ¹⁾ medicul spitalei acestei temnițe, aflăm că epidemia aî început a se arêta în luna Octombre 1864, a mers crescând pêne la finele Aprilie 1865, când a început să diminueze și să se stingă cu totul. Primele casurî aî fost aduse în penitenciar de arestanțiî preventivi; apoi se afectase îngrijitoriî bolnavilor și tocmai în urmă arestanțiî și mai fără deosebire toți bărbațiî, pe când din femeî numai două a fost atinse.

Pe la începutul anului 1867, se ivi a doua epidemie de Typhus exanthematic tot în penitenciarul capitalei, despre care a publicat Dr. Petrescu uă dare de sémă în *Gazeta spitalelor* din acel an.²⁾

1) *Monitorul medical* din 1865.

2) *Gazeta spitalelor* No. 1 și 2.

Aceste două mici epidemii de Typhus esanthematic limitate numai în mijlocul populației Penitenciarului, au fost un adevărat typhus de famină Hunger-typhus, după cum îl califică și Dr. Petrescu în relațiunea sa, și s'au stins chiar în locul unde au luat naștere, fără a se propaga mai departe printre populația orașului.

În această privință epidemia actuală a luat proporțiuni mai întinse, comunicându-se în toate străzile societății capitalei, însă cu predilecțiune tot în clasele de jos, unde găseam toate condițiunile favorabile pentru dezvoltarea sa, după cum vom vedea mai la vale.

PARTEA II

TYPHUSUL ESANTHEMATIC DIN SPITALELE DIN BUCUREȘTI.

Genesis și Etiologia. Typhusul exanthematic se arată în spitalele din București pe la începutul primăverii. Primele cazuri apar cam pe la jumătatea a 2-a lunii Februarie al anului curent. Așa în cât pe la finele lui Februarie se află deja în căutarea spitalelor 26 bolnavi, dintre care la Colțza în serviciul Dr. Marcovici 14, la Philantropie în serviciul Dr. Măldărescu 4; la spitalul Colentina 8.

În cursul lunii Martie Typhusul ia un carac-

ter epidemic pronunțat atât prin intensitatea cât și prin estensitatea casurilor.

Ast-fel în luna Martie numărul bolnavilor admiși în spitalele noastre se urcă la 128, dintre care la Coltza 43, la Philantropie 45, la Colentina 40.

În Aprilie epidemia persistă în perioada sa ascendentă sau cel puțin rămâne staționară, căci vedem admisiunile în spitale urcându-se la un număr de 124, dintre care la Coltza 54, la Philantropie 50, la Colentina 20.

În Maiu epidemia este staționară, numărul admisiunilor în spitale este de 125 și anume, la Coltza 54, la Philantropie 51 și la Colentina 20.

În Iunie epidemia descresce într'un mod considerabil, căci numărul bolnavilor intrați este numai de 26, și anume la Coltza 10, la Philantropia 2, la Colentina 14.

În Iuliu numărul intraților se coboară la 11, și epidemia merge spre estințciunea sa totală. Ast-fel în total s'aũ tratat în spitalele indicate un număr de 440 bolnavi.

Causele care a provocat epidemia de Typhus în Bucuresci ne sunt foarte bine cunoscute.

Ele sunt acele care constituiesc singura soriginte din care nasce tot-d'a-una și pretutindenea Typhusul contagios.

Aglomeratiunea prisionierilor Turci în casele noastre, miseria și relele condițiuni igienice în care se aflau la sosirea lor aci, trecerea rănișilor și typhoșilor Ruși prin oraș și acumularea lor

la porțile orașului în spitalul Panteleimon și în Baracele de la Cotroceni, passagiul căraușilor (pahonișilor) Ruși prin București la teatrul resbelului încolo și înapoi când staționau glotă la marginea orașului și stau înghesuți prin cărciumele de prin mahalale, dormind grupuri întregi sub ceru liber sau în localuri strâmte, neaerate, murdare și infecte.

Iată care au fost condițiunile etiologice ale acestei epidemii.

La debutul epidemiei mai toate casele de Typhus care veneau la spital, erau sau Pahoniști sau alți funcționari Ruși din corpul intendenței, sau negocianți Români cari făceau comerț peste Dunăre în Bulgaria pe lângă armatele campate și care se întorceau deja bolnavi, ori deja contaminați, se îmbolnăveau cât-va timp după sosirea lor acasă.

Uă mare parte de Typhuși erau Italieni, Slovaci, Bohemi, Moravi, Serbi și Români, toți lucrători la calea ferată în construcțiune Frătesc-Zimnicea, care cădeau victima acestui geniu răufăcător, mai cu seamă în timpul stagnării lucrărilor, când erau espuși la tot felul de miserie, la frig, nutrițiune rea, ba chiar fómeei, fiind că nu erau plătiți de mai multe luni de către întreprindătorii acestor lucrări după cum am putut afla din naștiunile nenorocișilor bolnavi.

Maș târziu după importațiunea virusului typhogen în capitală se formase focare secundare,

și constatăm din admissiunea bolnavilor că originea casurilor era *autohtonă*.

Cel mai mare contingent al acestor casuri ni'l procura băeții de cărciumă, de prăvălie, precupeții, bărbierii etc., în fine indiviții din clasele de jos, care pe deoparte erau tocmai în condițiile cele mai favorabile de receptivitate pentru otrava typhică, iar pe de alta se aflau în contact permanent cu purtătorii acestei otrăvi.

Uă altă cauză, care contribuia încă la estensiunea epidemiei, erau nenorocitele *fabrici de Gălete*. Aci găsim asemenea întrunite toate circumstanțele favorabile pentru eclosiunea virusului typhic și pentru dezvoltarea ulterioară a unei epidemii.

Insuficiența alimentației, insalubritatea habitatiunilor, muncă excesivă, viciul alcoolic, depresiune morală, și mai presus de toate *aglomerațiunea*.

Aci alergau din toate unghiurile țerei muncitorii de pământ (plugarii) tot soiul de servitori și servitoare din București, pînă și servitorii de prin spitale părăseau ocupațiunea lor ordinară, atrași fiind de acești speculatori inhumanii prin un câștig factice, căci în realitate nu găseau un avantajiu mai mare de și li se plătea bărbaților 2 fr. pe zi, femeilor 1 $\frac{1}{2}$ fr.

Intr'adevăr ce se întimplă?

Un escos de travaliu; ei lucrau 12 ore pe zi, unii de la 8 dimineața pînă la 8 seara; alții de la

8 s3era p3en3e la 8 dimineața. Une-3r3i chiar pentru un mic adaus la salariu lucr3u și în orele nopți.

Cea mai mare parte din ei fiind streini de Bucuresti și chiar și acei localnici, neav3end locuința, îndat3a dup3a s3ev3ârșirea lucrului, (aceste stabilimente fiind situate la extremitatea orașului) și dup3a ce îmbucau câte ceva (unii ajunsere a mânc3a și galete destinate pentru cai) se culcau în mijlocul iernei în podul casei, înghesuiri câte 40 p3en3a la 80 inși într'un spaciu mic, pe pae, sau afar3a prin șoprone.

Înțelegem lesne cum asemenea indivizi, extenuați, surm3anați prin munc3a, r3eu tr3aiți, dormind gr3amad3a în locale neaerate, întunec3ose, murdare erau un t3er3am bine preparat pentru a primi germinele Typhics a alimenta epidemia.

Symptomatologia și mersul. Cea mai mare parte din typhoșii, ce am observat, veneau în spital în perioada de erupțiune, cu exanthemul caracteristic, *rugeolic sau petechial*, cu prostrațiunea general3a, stup3ore intelectual3a și afectiv3a, delir violent sau calm etc.

Numai un mic num3er, au dat ocaziune a studia, prin propria n3ostr3a observațiune, t3ot3a evoluțiunea acestui morb typic, încep3and chiar din perioada de incubațiune.

Printr'acești3a erau un student în medicin3a, dou3e surori de caritate și mai mulți infirmieri și infirmiere, toți atașati pe lâng3a serviciul special de

Typhoșii instalați în două barace pentru bărbați și două saloane mici pentru femei.

Nu putem admite cele opt perioade ale lui Hildenbrand, fiind că momentul când se afectează contaminațiunea nu constituă uă perioadă propriu zisă și chiar după mărturia lui nu presintă nici un fenomen pozitiv care se indice influența miasmului typhogen asupra organismului human.

Asemenea nu avem îndeștute motive pentru a accepta stadiul oportunităței, care nu este caracterizat de cât prin niște prodome generale, ce se vęd înaintea invasiunei tuturilor morbelor acute.

Stadiul nervos se pôte lesne contopi cu stadiul inflamatoriu, fiind că fenomenele observate în secundul se complectesă prin acele caracteristice ale celui dintâiu, constituind împreun'a fotografia fenomenală al *perioadei de erupțiune*.

Prin urmare vom divide tôte fazele, prin care percurge typhusul esanthematic în trei perioade: 1-a, Perioada de *invasiune*. 2-a, Perioada staționară sau de erupțiune și al 3-a, Perioada crizei.

PRIMA PERIOADA. — PERIOADA DE INVASIUNE

Invasiunea se anunție la bolnavii noștri printr'uă lasitudine generală, uă greutate la cap, inapetență, uă apathie în acțiunile lor, dureri în membre și uă rachialgie neplăcută, fiorii de friguri cu caracter une ori intermitent, ast-fel în cât bolnavii le considera adese ca frisoanele unei intoxicațiuni palustre.

Febra este chiar de la început mare; mensurațiunea themometrică ne indică dimineața 39,6, și pînă la 40 une ori chiar 40, 2, érá séra se urcă la 41—41, 5; acésta febră mergea gradat crescînd cu oscilațiunii de esacerbațiune serale și remisiunii matinale 3—5 zile pînă la aparițiunea exanthemului.

Pulsul este forte, plin, vibrant frecuent cu 100 pînă la 120 pulsațiunii pe minut, vertige, țiuitură de ureche, parolă lentă, respunsurile tardive, mișcările nesigure și tremurânde, forțele slăbite, umblă pare că sunt amețiți.

Deliru nu l'am observat de cât rare ori în acésta periódă și atunci era ușor, afară de casurile fôrte grave care debutaü chiar printr'un delir furios și uă cephalalgie violentă. Cephalalgie ușoră, mai mult uă greutate la cap; bolnavii întrebați spun că nu 'y dóre capul, ci numai picioarele și șalele și se simt sdrobiți, pisați, neastămpăr, insomnie.

Limba este humidă, acoperită cu un strat alb, iar pe mărgini roșie; palpațiunea nu provócă uă durere mare în abdomen, numai regiunea epigastrică este sensibilă, pucin durerósă, asemenea ambele hypochondre, mai cu sémă cel stâng, pucin sensibile. In generalitatea casurilor am observat uă constipație, care cede une ori anevoie unuí singur purgativ saü emeto-cathartic. Un fenomen, care am observat la un mare număr de

typhicî a fost raucitatea vocii, mergînd pînă la o aphonie completă.

Nu am putut descoperi existența unui Epistaxis precursoriî.

Asemenea fenomenele catarhale ale căilor respirătoare lipsesc în această perioadă; le-am vădut din contra destul de frecvente în perioada de erupțiune.

A DOUA PERIODA. — PERIODA DE ERUPȚIUNE.

Acastă perioadă era caracterisată mai întîi prin exantemul special, *rubeolic* sau *petechial*, prin stupore profundă, torpore intelectuală, printr'un delir permanent sau întrerupt de agitație și printr'ua febră ajunsă la summul său de intensitate.

Erupțiunea era formată în majoritatea casurilor de nisce pete roșii sau roșiatice, puțin ridicare d'asupra nivelului tegumentului, dispărînd lesne sub presiune, și avînd uă configurațiune rotundă neregulată.

Aceste pete se arăt mai întîi pe thorace, apoi pe pînțece, mai în urmă se întind pe spăte, pe membrele superioare și inferioare și acoperă totă surfacia tegumentară a corpului. Numai la față, la cap, la planta picioarelor și pe mîni nu le-am găsit nici odată.

Ordinarmente bolnavii cari veneau la spital, presentaui această erupțiune deja peste tot corpul.

Une-orî petele sunt rari, dispersate; altă dată și acesta au fost casele mai frecvente, erupțiunea

era d $\acute{e}$ s $\acute{a}$, *confluentă*, lăsând însă tot-d'a-una spa-
ciuri libere ale tegumentului.

Altă dată maculele nu forma $\acute{u}$ nici un relief
d'asupra pele $\acute{i}$ și r $\acute{e}$ m $\acute{a}$ neau ast-fel în tot parcursul
evolu $\acute{t}$ iunii b $\acute{o}$ lei.

În mai pu $\acute{t$ ine case am observat și forma pete-
chială. Bolnavii intra $\acute{u}$ deja în spital cu aceste
pete echymotice sau că în evolu $\acute{t}$ iunea morbidă
se transforma $\acute{u}$ petele exanthemate în petechii.

Intr'un mare num $\acute{e}$ r de case am observat că
pelea avea u $\acute{a}$ faciă marmorată bine pronun $\acute{c}$ iată
și pe un plan mai superficial se distingea papu-
lele morbilliforme. Altă dată, mai rar, erup $\acute{t}$ iunea
era asociată de u $\acute{a}$ turgescen $\acute{t}$ ă generală a surfe-
cei tegumentare, care persista 1—2 zile, une-or $\acute{i}$
reapărând de a doua oră după dispari $\acute{t}$ iunea sa.

În casurile observate de noi, am constatat că
exanthemul apărea între a 3-a p $\acute{e}$ n $\acute{e}$ la a 5-a zi
de la finele perioadei de invasiune.

Ast-fel am v $\acute{e}$ zut cu precisiune în casurile, în
care maladia s'a declarat în spital prin contami-
nare directă cu typhosii și a cărei evolu $\acute{t}$ iune in-
tegrală am putut-o studia cu cea mai minu $\acute{t}$ ioasă
aten $\acute{t}$ iune. Odată cu apari $\acute{t}$ iunea erup $\acute{t}$ iunii t $\acute{o}$ te
symptomele precedente ajung la summul lor de
intensitate.

Perturba $\acute{t}$ iunile sistemului care brospinal sunt
caracterul dominant al acestei faze.

Delirul apare, d $\acute{e}$ ca nu esista deja; el este cel
mai adese or $\acute{i}$ remarcabil prin violen $\acute{t}$ a sa. Am

avut mulți typhoși cu delir calm, liniscit; dar în câte-va case el se caracteriza prin impetuositatea sa. Une ori am constatat uă adevărată *manie furioasă*, cu mișcări desordonate, cu privirea rătăcită, cu vociferări și strigăte înspăimântătoare, fugind din pat, lovind pe infirmierii cari se sileau a 'i reține.

În asemenea case nu puteam obține uă calmare cât de mică a desordinei cerebrale de cât numai prin injecțiunii subcutanate cu Chlor-hydrat de morfină.

Deliru este sau continuu sau mai adese-ori întrerupt de uă stare de somnolență sau semisomn, în cari bolnavii murmură, băiguesc.

Agitațiune, carphologie, jocul tendónelor, prostrațiune considerabilă a forțelor, diverse halucinațiuni, cu impulsii iresistibile vătămătoare lor înșile, toate aceste fenomene inseparabile de excitațiunea supremă a aparatului cerebro-spinal nu au lipsit nici în epidemie actuală.

Am avut un Rus, anume Micislav Sculimovsky, care a făcut în două rînduri tentative de a se sinucide, făcându-și uă tăetură cu briciu în regiunea sus-hyoidiana și altă-dată încercând a face esplosiune cu iarbă de pușcă.

Febra ajunge în astă perioadă la apogeul ei, ia se urcă pînă la 40° - $40,5$ dimineața și 41° și $41,5$ séra.

În casurile de uă intensitate mai mică temperatura nu trecea peste 39 dimineața și $39,7$ séra.

Limba se jupoe, devine roșie, uscată, crăpată, mucosități uscate o lipesc de bolta palatină și de pereții cavității bucale, se acopere de fuliginoșități ca și busele, care sunt arse, fripte; nările sunt astupate asemenea cu mucosități uscate.

Acastă siccitate a cavității bucale, a limbei, care devine une-oră aspră, cornosă, și a pharynxului face că bolnavul nu pôte se misce limba, s'o scotă afară după injoncțiunile reiterate ale medicului, și acosta nu puteau efectua bolnavii pêne nu le humectam gura cu câte-va înghițitură de apă saă de veră un liquid medicamentos.

Ajuns în acest moment, stuporea devine mai profundă, adynamia în supremul grad, bolnavul nu mai simte nimic, nu mai cere nimic, se află într'ua inerție completă; cu ochii închiși, cu membrele inferioare resturnate în afară, mânele băgate între cõpse; nu mai recunõsce pe cei ce 'l înconjoră, într'ua imobilitate și insensibilitate completă, tôte simțurile abolite, surditatea profundă, în cât trebuie cine-va să strige cu putere și atunci nu respunde de cât cu mare dificultate și recade iarăși în acel quasi-somn saă beție *Typhică*; el este, după nemerita espresiune a lui Hildenbrand, „ein Klotz ohne Wunsch und ohne Willen.“ 1)

Acest *status typhosus* apare către a 9-a saă a 10-a zi; în unele case ușore deja în a 8-a; din partea sistemului circulator am observat că astă peri-

1) *Hildenbrand*, Ueber den ansteekenden Typhus,

odă că activitatea cardiacă este micșorată; bătăile cordului sunt încete și slabe; sgomotele normale nu au forța obicinuită, pulsul devine slab, mic, frecuent și depressibil.

Acastă paresie cardiacă ar fi după Jaccoud cauza generatrice al acestei stări typhice.

Activitatea cordului fiind diminuată, cerebrul este alimentat cu uă mai mică cantitate de sânge arterios; d'aci ar resulta uă diminuțiune a agitațiunei și a delirului; paresia cardiacă ar aduce după sine uă lăngețire a circulațiunei venoșe și ulteriormente uă stasă în systemul venos al encephalului și ca consecunță finală, abolițiunea graduată a foncțiunelor cerebrale pêne la stupórea caracteristică.

În această periodă fenomenele din partea organelor respiratóre saũ se ameliores și sunt cu totul neînsemnate saũ se agraves și devin una din complicațiunile cele mai frecvente ale typhusului vroim să dic a pneumoniiei, în urma căreia am avut a deplânge mai multe terminațiuni lethale.

Am constatat în ceea ce privesce abundanta aflorescenței cutanate, că gravitatea era proporțională cu confluența exanthemului, ast-fel în cât am avut uă deosebită predilecțiune a nota pe pancarte în colóna observațiunilor când erupțiunea era confluentă și când era rară, dispersată. Insa nu putem generalisa acest fapt, pentru că au fost și case excepționale unde confluența nu era în ra-

port direct cu gravitatea și cu terminațiune lethală.

Forma petechială, de și în unele case foarte gravă, nu prezintă însă atâta gravitate ca forma *confluenta* a esanthemului morbiliform, mai cu seamă în casele unde petechiile erau rare.

A TREIA PERIOADA. — PERIODA CRISEI SAU A DEFERVERSCENȚEI

Crisa se arată în generalitatea casurilor grave în ziua a 14-a, în casurile mai ușoare deja în a 10 sau a 11 zi, în casurile de Typhus levissimus și de Typhus abortiv am văzut deja la 7—8 și a 9 zi uă ameliorare considerabilă a symptomelor caracteristice precum pâlirea exanthemului, căderea temperaturii, înviorarea generală și cu deosebire a expresiunii fisionomiei.

Dar ceea ce anunță că maladul a eșit triumfător din această luptă pe viață și pe mörte, este un somn liniștit și uă transpirațiune ușoră; bolnavul se simte ca nou născut, după un somn reparatoriu, este deștept, începe se recunoscă pe cel care l'a căutat, care l'a înconjurat în tot cursul turmentelor ce au încercat: capu îi este ușure, răspunde clar, corect, la întrebările ce i se fac; e plin de efusiune, de grațitudine pentru medic, pentru tot personalul care l'a îngrijit.

Ast-fel un Pahonț din Băssarabia, anume Ioan Voicu, mă ruga ca să mă duc la Cantor să 'l iaș „Kapeict,” care avea să primescă, cu care voia

să plătescă cheltuēla ce datoresce la „bolnita“. Intrăbă ore unde să 'ŷ fie nevasta, care venise de uă dată cu dēnsul din Orheiū și se bagase bucătărăsă la un cinovnic. Vorbea cu mare duioșie de copii lui, pe cari 'ŷ-a lăsat acasă; și űice: „conășule tare'ŷ ghine și frumos la noi acolo, vino și D-ta.

Intr'un cuvēnt facultățile afective revin, bolnaviŷ devin fōrte expansivi.

Pelea se recorește și devine mōle, pulsul este lin, regulat, nu frecuent; petele rubeolice pālesc mai āntāiū apoi dispar încet încet pēnā nu se mai vede de cât numai nisce urme care tranșesă prin colorațiunea lor de aceea a surfācei tegumentare rămase intactă și 'ŷ imprimă un aspect marmoriū. Rare-orŷ am putut constata uă adevērată desquamațiune; numai în 6 case am putut bine distinge că epidermul se jupuia sub formă de lamele mici furfuracee și acēsta mai cu sēmā pe spate și pe thorace.

Apetitul revine și încă cu uă mare furie, uă adevērată fōme de lup. Bolnaviŷ reclamaū să le dām uă pāne întrēgā, și nu pot uita pe pahonțul din Orheiū, care 'mŷ spunea să facem socotēla de tot ce trebuie să plătescă, să 'ŷ dām mai multă pāne și să 'ŷ oprim „Kapeici“ cât se cuvine.

Setea inestinguibilă de la debut dispore, bolnaviŷ iaū prea pucine liquide. Totul revine încet, încet în fāgașul normal, numai macrórea și debilitatea persistă încă cât-va timp.

Convalescența în genere era scurtă; cea mai

mare parte din pacienții se întremată cu desăvârșire în 3 săptămâni.

Rare ori durata întregă a evoluției trecea peste o săptămână.

Numai în câteva case izolate convalescența se întârzie prin intervenirea unor complicații, care apărură deja în timpul evoluției procesului typhic, sau că se desvoltau în urma crizei. Așa am avut un Slovac, anume Novak Mișco, care avea în cursul convalescenței sale foarte frecvente epistaxis, a stat în căutarea spitalului 2 luni.

Un altul Marin Sava, din Cladova, căruia i-a eșit mai multe furuncule în regiunea sacrolombară, în regiunea dorsală, pe fesse, pe picioare și pe mâni și mai târziu în convalescență adenite inguinale în ambele laturi, a stat 66 de zile.

Afară de aceste complicații, am observat după ordinul frecvenței lor: pleuro-pneumonii, parotidite supurate și enterite.

Haemorrhagiile intestinale nu am văzut de cât într'un singur cas.

Gangrene nu am avut nici un cas. Acesta o atribuim măsurilor igienice precoce ce luăm cu o înverșunată insistență, despre care poate avea o idee exactă numai Internii, sora de caritate și îngrijitorii atașați pe lângă serviciul Baracelor.

Lesiuni Anatomico Pathologice

Lesiunile ce se găsesc la cadavrele typhicilor nu prezintă nimic de special. În general am gă-

sit hyperemii considerabile ale meningelor, ale mucósei intestinale și congestiunii hypostatice ale polmonilor.

Din partea cavității craniene am văzut sinusurile durei mater angorjate; vasele pieimater și rețéoa subarachnoidă sunt mult congestornate. Substanța encephalică presintă asemenea modifi-cațiunii analoge; une ori se găsește substanța corticală injectată, impregnata de un liquid seros, de consistență mai móle, asemenea injecțiune se vede și în substanța albă; altă dată se găsește chiar lesiunile unei inflamațiunii meningo-cerebrale. Pringle dice că ar fi găsit într'un mare număr de cadavre uă infiltrațiune chiar purulenta a cerebrului.

Tubul intestinal presintă lesiunii mai mult saū mai pucin importante, dar nici de-cum speciale. Ast-fel am găsit de multe ori uă hyperenie bine pronunțată a mucósei intestinului subțire și celui gros. Mucósa era roșie, fórte vascularisată, cu arborisațiunii multiple, dar nici într'un cas plăcile lui Peyer nu erau nici ulcerate, nici hypertrophiate.

Materiile focale fórte fetide, de consistență și de colorațiune normală.

Un lucru care m'a frappat era diminuțiunea calibrului intestinelor, ce am constatat în ver-uă câteva case.

Ficatul adesea mărit de volum, hyperemiat, de colóre brună închisă, de consistență mai móle.

Splina ramo lilită, hypertrophiată și de colóre

lividă. Adesea era de un volum aproape îndoit și întreit ca și ficatul, dar aceste leziuni nu le atribuim de cât la efectele intoxicațiunei palunsre, de care au suferit anteriormente.

Pulmonii tot-d'a-una presintă uă congestiune hypotatică.

În casurile complicate de Pneumonie constatăm hepatisațiunea roșie sau chiar infiltrațiunea purulentă a parenchymului pulmonar.

Condu este mai môle, musculatura sa friabilă. În ventricule un sânge negru, mai difluent de cât în starea normală. Rinichii sunt foarte hypemiati, turgescenți, de consistentă normală.

Diagnosticu. Typhusul exanthematic pôte uneori presinta dificultății de diagnostic. mai cu seamă la debut în periôda sa de invasiune și chiar mai târziu în periôda de erupțiune.

La început cu febra typhoidă și cu Meningita cerebrală.

Dar în febra typhoidă invasiunea nu este așa de bruscă și rapidă; în typhusul exantematic deja, după cum vedurăm a 2-a sau a 3-a zi febra ajunge la culmea ei, care trece peste 40 %; ascensiunea temperaturei este continuă și repede.

Precocitatea prostrațiunei forțelor, a stuporei și a delirului; lipsa în majoritatea casurilor a meteorismului, a diarrheei, a durerii în fosele iliace, sunt semne caracterisce ale typhusului exanthematic. Chiar când există ore cari symptome din partea tubului intestinal, ele sunt atunci mult

mai târzie și nu atât de accentuate ca în febra typhoidă.

În perioada de erupțiune, exanthemul morbiliform este în destul de caracteristic, ca să se p^otă confunda cu petele lenticulare ale febrei typhoide.

Chiar în casurile în care roseola typhoidă este abundentă, se p^ote lesne cineva orienta, fiind compt, pe l^êngă fenomenele cerebrale precoce și de epoca în care apare exanthemul în febră typhoidă.

Mersul în Typhusul este cu mult mai repede de cât în febra typhoidă; ast-fel am v^êđut că procesul typhic, precizat prin curba thermică se finește de la 7-a p^ên^ê la 11 și în casurile cele mai grave în đioa 13-a sau a 14-a. F^orte rar trecea peste acest termin.

Defervescenta nu este lenta, graduat^ă ca în febra typhoidă; ci *bruscă* și coincide cu fenomene *critice*, precum diaphoresă, diarhoe sau formare de fruncul^ı.

Se p^ote întâmpla une ori dificultăđi de diagnostic între Typhusul exantematic și uă *Meningită* acută, mai cu s^emă în timpul unei epidemii.

Ast-fel ni s'a presintat un asemenea cas în cursul epidemiei actuale.

În typhusul exantematic lipsesce rigiditate tetanică a muschilor capului și a feței, contracțur^ı ale membrilor; invasiunea nu este atât de bruscă; temperatura mai urcată; cyclu febril este

regulat cu defervescenta bruscă, ceea ce nu vedem în Meningita acută.

În Meningita mai observăm dilatațiunea pupilelor, paralysisa sfincterelor, mai cu seamă a sfincterului vesical, micșorimea pulsului, și un coma profund precoce, care nu se asemănă de loc cu starea adynamică a Typhusului.

Apoi fenomenele din partea căilor respiratorii și evoluțiunea exanthemului completăse semnele diferențiale ale afecțiunii typhice.

Pronosticul. Typhusul este incontestabil un morbo forte grav; însă gravitatea lui variază după diferitele epidemii și după condițiunile particulare ale localităților bătute.

Ast-fel după Baudens, mortalitatea typhicilor calculată pe un Nr. de 13,589 de bolnavi tratați în ambulanțele Crimeei, în spitalele din Constantinople și cele-lalte orașe din Turcia, în timp de mai bine de un an, a fost de 7,516, adică de 55, 3 la sută, mai înfricoșată de cât chiar mortalitatea cauzată prin Cholera, care nu s'a urcat de cât la 49, 6 0/0. ¹⁾

În alte epidemii mortalitatea variază de la 36 și pînă la 12 0/0.

Ast-fel în Berlin a fost de 36 0/0, în Viena 28; în Prusia orientală 14 0/0; în Londra 23, 6; în Breslau 14, 9;

În Epidemia actuală mortalitatea a fost în spitale de 26, 2.

1) I. a Guerre de Crimée.

În epidemia din penitenciarul Capitalei din 1865, Dr. Schiffer a avut uă mortalitate de 16 0/0.

În epidemia din 1867. Dr. Petrescu nu a avut de cât uă mortalitate de 6, 1 0/0.

Mortalitatea excesivă al epidemiei actuale nu o putem atribui de cât la circumstanțele care au dat naștere acestui typhus, vroim să șicem, la miseriile resboiului, la aglomerațiunea colosală a soldașilor ce au suferit asediul Plevnei, la privațiunile imense, ce au trebuit să suporte, atâtea condițiuni favorabile pentru a imprima caracterului epidemiei uă gravitate deosebită.

Trebuie să mai notăm că bolnavii, care veneau la spital, se aflau deja într'ua fasă înaintată a maladiei; mulți erau deja moribunși, sau sucombau a 2 sau a 3 și după intrare.

Acastă împregiurare a augmentat foarte mult contingentul mortuar.

Complicațiunile au contribuit în mare parte la terminarea lethală și primul loc într'aceste ocupă pneumonia.

După cum arătarăm mai sus, am avut multe casuri care se terminați prin mórte în urma phlegmasiei pulmonare ce se desvolta în cursul evoluțiunei exanthemului.

Parotiditele sunt un semn pronostic funest, cu deosebire dacă ajung a supura.

Din 4 casuri observate, numai unul singur au scăpat.

Confluența exanthemului, aparițiunea tempu-

rie a parotiditelor, deliru violent precoce, agitațiunea mare, persistenta stuporei și a temperaturii excesive.

Congestiunea feței și a conjunctivelor sunt semne de rău augur.

Dacă a 8-a și a evoluțiunii procesului typhic nu survine uă remisiune a temperaturii, sau dacă căldura se menține și în al 2-le septenar în aceleași limite mari, 40—41, atunci denota un pericol iminent.

Formele ușoare și de Typhus abortiv, sunt în general benigne. Asemine acele contractate în spital prin contaminare de către personalul atașat serviciului typhosilor s'au terminat toate bine, afară de un singur cas, uă infirmieră.

Cu toate acestea în epidemia din Stallopónen din 1867, mortalitatea medicilor s'a urcat după Naunyn la 50 0/0 întrecând chiar pe aceea a celorlalți bolnavi; în aceeași localitate în 1868 mortalitatea bolnavilor din lazarethe era de 10 0/0 pe când a medicilor și infirmierilor atașați pe lângă aceste stabilimente, ea se urcă la 31 0/0.

Tratamentul. Ca în toate maladiile cyclice Therapeutică nu poate interveni aci de cât numai spre a combate symptomele.

Nici uă medicațiune nu poate împiedeca sau scurta evoluțiunea cyclică a Typhusului exanthematic.

Toate metodele curative preconisate cu scop

de a modifica mersul său fatal și de a micșora durata dezvoltării sale normale au fost vane.

Medicul în această categorie de morbe nu poate avea alt rol de cât a unui gardian deștept care se observe cu atențiune și cu prudență desfășurarea diverselor faze ale procesului morbid, se susține sforțele naturei în lupta ei cu inamicul ce a pătruns în organism human, se înlătore toate obstacolele ce se interpun la reparațiunea organică.

Prin urmare acțiunea therapeutică se mărginesc în a combate fenomenele cele mai alarmante ale maladiiei. Aci aceste fenomene sunt: debilitatea, prostrațiunea, stuporea, delirul, agitațiunea, insomnia, și cele-lalte symptome ale excitațiunii cerebrale, toate efecte dependente de excesul căldurii.

Febra, fiind manifestațiunea cea mai dominantă în scena pathologică a acestui gen nosologic, este natural că toate silințele medicului trebuie să tindă a o diminua, a o modera și a o menține în limitele convenabile pînă când procesul morbid să-și poată efectua evoluțiunea sa.

D'aci rezultă că medicațiunea antipyretică este cea mai rațională și cea mai eficace.

Agenții medicațiunii antipyretice sunt de două categorii : 1°, unii se adresésă contra cauzei generatrice a căldurii anormale, cu scop de a diminua producțiunea.

În a 2-a categorie intră mijlocele a căror ac-

țiune este de a favorisa și a mări deperdițiunea căldurei, adică de a absorbi sau de a sustrage excesul de căldură.

În prima categorie cată să enumerăm: 1, Venesețiile, 2, Digitală; 3, Sulfatul de quinină; 4, Vomitivele; 5, Tartarul Emetic și Ipecacuanba; 6, Calomelu.

Mijlocele pentru sustracțiunea căldurei sunt apă rece, băile, dușele și lotiunile, cu alte cuvinte, Hydrotherapia sub toate methódele și procedurile. Venesețiile au căzut astăzi cu totul în desuetudine.

Thomas, și mulți alți observatori au demonstrat că emisiunile sanguine produc uă scădere de temperatură neînșămna și fóрте trecátóre.

Bergman și *Frese* au arătat că temperatura nu numai se urcă repede după veneseție, dar chiar întrece repede căldura anterioră operațiunei.

Traube le recomandă însă în perióda crisei pentru a favorisa defervescența.

Digitala. Digitala este unu din cele mai puternice și mai sigure antipyretice, Schoenlein, Traube, Wunderlich, Thierfelder, Hankel, Ferber în Germania, Hirtz, Oulmont în Franța, au experimentat acest prețios agent refrigerant și au avut cele mai mari succese.

Digitala determină în 24—36 ore uă scădere a pulsului fóрте remarcabilă de la 120—40; îndată după puls și temperatura febrilă diminueă

și acéctă cădere pôte fi de mai multe grade de la 40 la 36 și mai jos în același interval de timp.

Acéstă defervescență artificială este asociată obicinuit de sudorî generale și când tempe atura cade repede, de refrigerațiunea extremităților.

Ca efecte ale acestei căderi de temperatură, vedem disparițiunea celor-l'alte symptome grave sau penibile, precum cephalalgie, insomnie, prostrațiunea etc.

Sulfatul de Quinina. Acțiunea antithermică a acestuî alcaloid este deja de mult stabilită și confirmată prin mensurațiunile thermometrice și observațiunile clinice ale lui Worms, Wachsmuth Vogt, Lieberneister și alțiî.

Reputațiunea sulfatului de quinină în febrele palustre a făcut ca să se întrebuițese ađi mai în tóte pyrexile și ast-sel mulți il dau și în afecțiunile typhice.

Nu putem sci dacă alți confrățî s'au servit de acest puternic agent antipyretic. Dar trebuie să constatăm ca eminentul nostru coleg D. Dr. Măldărescu il administrésă cu mare predilecțiune și succes atât în febra typhoidă cât și în Typhusul exanthematic chiar de la începutul procesului morbid și 'l continue mai multe ȝile dearândul.

Tartarul stibiat. În cursul epidemieî actuale noi ne am servit fórté mult de acest precios medicament mai cu deosebire în formele grave ale Typhusului caracterisate prin predominanța accidentelor cerebrale.

Ceea ce ne a îndemnat de a întrebuița acest puternic agent therapeutic, este remarcabilele succese ce au obținut eminentul clinician din Dublin, *Graves* ¹⁾ în tratamentul Typhusului exanțemic în epidemiile ce au bântuit în nenumărate rânduri populațiunea Irlandei.

Inspirați și încurajați de rezultatele surprinzătoare obținute de acest maestru în Clinică și în Therapeutică, am administrat și noi Tartarul Emetic în doze mari și, fără a împărtăși entuziasmul său nemărginit, am dobândit convicțiunea profundă că în unele cazuri grave cu determinațiune ncephalică Tartarul emetic singur sau asociat cu Laudanu lui Sydenham are uă eficacitate therapeutică incontestabilă.

Deosebit de acțiunea sa vomitivă și evacuantă, scopul pentru care îl administram cu mare preferință înaintea sulfatului de chinină era efectele sale antipyrețice.

Ast-fel am constatat cu mensurațiunii thermometrice esecutate cu cea mai mare atențiune că temperatura sub influența unei singure doze de 12—18 centigrame luate la fie care jumătate oră câte uă lingură, se coborea de 1—2 0/0. Casuri grave cu o hyperthermie de 41 0/0—40 la visita vesperală, presentaū la acea oră a mensurațiunii uă temperatură de 39, 5 și 39.

Aceste efecte antithermice erau și mai accen-

---

1) *Leçons de Clinique Medicale de Graves par Iaconov.*

tuate în case unde se presinta indicațiunii presante de a repeta această dosă 2—3 zile continuu.

Evacuațiunii alvice abundante, sudorî profuse, disparițiunea agitațiunii, acalmarea delirului și a celor-l-alte desordine cerebrale sunt efecte constante ale acestei medicațiunii.

Numai vërsăturile în majoritatea casurilor lipsează; acțiunea sa asupra circulațiunii nu era atât de evidentă. Din contra, putem susține, că adese-orî alătura cu o scădere însemnată a temperaturii, sub influența medicațiunii stibiate, pulsul se menținea în limitele sale anteriore.

Hydrotherapia a fost experimentată în această epidemie de D. Dr. Theodori la spitalul militar, Dr. Marcovicî la spitalul Coltza, Dr. Sutzu și Theodorescu la spitalul Colentina.

Numai Dr. Marcovicî aî întrebuințat methoda hydriatică sub formă de dușî reci; cei-lalți confrați s'aî servit de băile reci.

Dr. Măldărescu aî preferit băile calde 28, dar către finele epidemiei și la un mic număr de case.

Noî am întrebuințat, după cum vom vedea în observațiunile de mai la vale, exclusiv numai loțiunile reci cu oțet aromatic și fomențațiunii cu gheața la cap, bëturile medicamentoase puse în gheață, precum și bucățele mici de gheață, în gură spre a humecta limba, pharynxul și cavitatea bucală.

Dintre toți confrații D. Dr. Theodori aî obți-

nut succesele cele mai strălucite prin medicațiunea hydrotherapeutică.

Mortalitatea nu a fost de cât de 8,69 la 100 1) Dr. Marcovicî a avut o mortalitate de 15,69.

Mortalitatea în casurile noastre a fost de 31,5⁰o.

Aci este momentul de a ne întreba dacă autorul în compulsiunea materialului statistic nu a eliminat din totalul bolnavilor tratați, casurile, care veneau în stare moribundă sau care succombau în primele 3—4 zile după admisiunea lor în spital.

Noi am însumat în numărul morților toate cazurile fără distincțiune de starea înaintata a maladiei în care se primeau.

A doua împrejurarea și mai importantă în apreciațiunea valórei therapeutice a diferitelor medicațiuni în curarea acestui morb, este că autorul dă niște cifre ale mortalității care nu corespund cu acele înregistrate în rapórtel lunare ale diferitelor serviciuri spitalicești, după cum ne putem încredința din tabloul asupra mișcării epidemiei din spitalele Eforiei, ce urmésă.

Acésta pare a proveni din caúsă că autorul la elaborarea thesei sale nu a putut avea rezultatele finale ale medicațiunii întrebuintate la bolnavii intrați în cursul lunelor Iuniú și Iuliú, care se urcă la un Nr. de 37 bolnavi, dintre care 14 morți.

In tabela noastră comparativă se află consig-

1) Veși Thesa Dr. Miháilesen.

nate toate casurile ce au compus mișcarea epidemiei de Typhus exanthematic de la ecloziunea ei pînă la extincțiunea ei totală.

Mișcarea Epidemiei de Typhus Exanthematic

in spitalele Eforiei de la izbucnirea și pînă la extincțiunea ei.

Luna in care au fost admiși in spital	Coltza Dr. Marcovic		Philantrop Dr. Măldărescu		Colentina Dr. Sutz		Colentina Dr. Teodorescu		In toate spitalele	
	intrași	morți	intrași	morți	intrași	morți	intrași	morți	intrași	morți
Februarie	14	—	4	—	3	—	5	—	26	—
Martie	43	6	45	10	11	5	29	10	128	31
Aprilie	54	14	50	23	9	5	11	6	124	48
Mai	54	6	51	13	12	2	8	1	125	22
Iunie	10	3	2	—	10	1	4	1	26	5
Iulie	3	2	3	3	—	1	5	3	11	9
Total.	178	31	155	49	45	14	62	21	440	115

Fără a voi să contestăm superioritatea metodei hydriatice față cu medicațiunea alcoolică și cele-l-alte, constatăm numai din comparațiunea numerică a mortalității mai întîiu uă discordanță enormă între rezultatele obținute prin dușele reci în serviciul D. Dr. Marcovic, care la un total de 178 case de Typhus exanthematic are uă mortalitate de 17,4 0/0; ăra băile reci la un total de 107 bolnavi tratați în spitalul Colentina dau un contingent mortuar de 30,7 0/0.

Dintr'acastă comparațiune ar resulta evident

că dintr'aceste două procedurī ale medicațiunei hydratherapeutice, dușele reci par a fi cu mult mai avantagióse, dând uă mortalitate aprópe pe jumătate mai mică. Dar pe de altă parte vedem rezultatele excelente ce a obținut habilul nostru therapeutic Dr. Theodori, care asupra unui număr de 46 Typhici tratați cu băi reci nu a perdut de cât 4 bolnavi adică 8,69 la 0/0.

Iată dar uă diferență enormă între rezultatele unei și aceliaș metode curative.

În mânele D. Dr. Theodori ea da cea mai mică mortalitate, ce s'a văđut în cursul duratei epidemiei din Bucuresci; aplicată de alți confrăț, mortalitatea este aprópe de 4 ori mai mare.

Tot-uă-dată judecând din comparațiunea cifrei morților din serviciul Dr. Theodori și acelor din serviciul, Dr. Marcovici, trebuie să admitem că valórea curativă a *băilor* reci este cu mult mai superióră *dușilor*, fiind că mortalitatea aferentă este pe jumătate mai mică.

Mergând mai departe cu analysa comparativă a efectelor therapeutice a tratamentului prin apă rece și medicațiunea alcoolică, tartarului stibiat, moschus, camphorul și sulfatul de quinină, întrebuiņate de noi în această epidemie și supunând unui examen scrupulos rezultatele dobândite prin băile reci întrebuiņate la spitalul Colentina, ajungem la convicțiune că nu trebuie să avem un enthusiasm nemărginit pentru acest procedeu al medicațiunei refrigerante, și nu ne

încuragésă de a da uă preferință deosebită Hydrotherapiei.

Tabelă comparativă între rezultate dobândite prin Hydrotherapie și medicațiunea alcoolică și celelalte.

TRATAMENTUL HYDRIATIC				TRATAMENTUL ALCOHOLIC			
Numirea spitalei și a serviciului	No. trataților	No. mor.	Mortalitatea la %	Numirea spitalei și a serviciului	No. trataților	No. mor.	Mortalitatea la %
Coltza Dr. Marcovici	178	31	17,4				
Colentina Dr. Suțu	45	14	31,1	Spitalul Philantropia serviciul Dr. Măldărescu			
Colentina Dr. Theodorescu	62	21	30,4		155	49	31,5

Consultând tabela statistică comparativă între diferitele servicii spitalicești unde s'au tratat Typhicî, constatăm că mortalitatea este aproape aceeași în casurile tratate cu băi reci sau cu agenții terapeutici obișnuiți. Diferența este foarte minimă de 0,4—1,1 la sută.

Nu avem nici un punct de recunoșcere pozitiv, care să ne conducă la o explicațiune corectă și satisfăcătoare a acestei diferențe însemnate între succesele frapante ale unor confrăți și reversele altora în maniarea unei și aceluși medicațiuni.

Departee de a fi adversarii neîmpăcații hydrotherapiei sub forma de băi reci sau de duș, neavând experiențe proprie ale noastre în această

privință, ținem numai a constata faptul sprijinit de probele irefragabile ale cifrelor și a justifica pînă la un óre-care punct aprehensiunea multor confrățî de a adopta această methodă refrigerantă.

Noi nu amú întrebuințat de cât loțiunile cu oțet aromatic repetate de 4—6 ori pe ți și aplicațiunea de comprese recite prin gheața la cap.

Afară de acesta am dat cea mai mare atențiune la Hygienă atât a localului cât și a bolnavilor.

Localul era deja prin construcțiunea sa în condițiunile cele mai igienice.

Fie-care baracă consistă într'un salon mare, spacios, bine luminat și bine aerat, având ventilațiune bună și conținea 28 paturî separate unul de altul de 1 m. La una din extremitățile salonului se aflau 2 camere mici, una pentru infirmierii și alta pentru soră de caritate, care era însărcinată cu survegherea bolnavilor în cursul țilei, érá noptea avé un infirmier această însărcinare.

Medicamentele și tóte prescripțiunile medicale le administrau internii atașățî acestui serviciu, ajutațî de sora de caritate. La fie-care doui bolnavi era la dispoziție câte un vas de nópte în care se punea o soluțiune de acid carbolic.

Dejecțiunile alvine se deșertau imediat în latrinele destinate anume pentru typhicî, érá vasele se desinfectau din nou.

Paturile și efectele de lîngerie le desinfectam

asemenea în timpul vizitei și în cursul zilei cu acid carbolic.

De mai multe ori peste zi lasam și ușele sau câte-va din ferestre deschise câte $\frac{1}{2}$ —1 oră spre a mai activa aerațiunea baracei.

Curățenie atât a salonului cât și a cêrșafurilor, pernelor, saltelelor și a lingeriei de corp a fost executată cu cea mai mare rigóre.

Se primineaü bolnavii după trebuința și de 3—4 ori; îndată ce găseam cea mai mică murdarie pe cêrșaf, sau pe cămașă, se schimba imediat cu altele curate.

Toți bolnavii gravi erau culcați pe saltelele de lână.

Pe cât ne a stat în putiuța din cauza micului număr de paturi disponibili, schimbam pe bolnavii cei gravi din patul în care dăceau 24 ore, a 2-a zi în alt pat, sau în lipsă de paturi, îi schimbam așternutul.

Stricta executare a acestor măsuri igienice ne esplică pentru ce nu am observat la nici un bolnav *eschare*.

Uă deosebită îngrijire am avut pentru curățirea limbei și a cavităței buccale, care se făcea dimineața și seara cu o compresă îmbibată în apă caldică la bolnavii cei gravi isbiți de stupóre profundă, cu limba și busele fuliginóse.

Alimentațiunea consistă în lapte dulce, lapte bătut, supe de pui, franțela și vin.

Vinul 'l dam forte de timpuriu sau simplu, sau

amestecat cu apă ca uă băutură recoritóre în locul limonadei.

Asemenea laptele îl dam deja a 9 saũ a 10 ȃi, alte-orĩ chiar a 6-a saũ a 5 ȃi după intrarea lor în serviciũ.

Indată ce exanthemul dispărea, transportam pe bolnavĩ într'ua baracã deosebitã destinată a-nume pentru convalescenȃi. .

OBSERVAȚIUNEA I.

Typhus Exanthematic — Vindecat

Rivolti Giovanni. Italian, de anî 30. Lucrător la linia ferată Fratesci-Zimnicea, intrat la 21 Aprilie 1878.

Anamnesa. Acest individ s'a îmbolnăvit acum opt zile și ađi la intrarea sa în serviciu prezintă următoarele fenomene :

Stipore intelectuală și perderea completă a forțelor, nu respuunde la întrebări de cât cu multă dificultate, cu esitațiune și într'un mod confus, cade într'ună somnolență profundă, cu contracțiunî ușore ale muschilor feței și miscări fibrilare ale buzelor. Extremitățile tremurătoare. Vocea stinsă, aphonică. Cefalagie ușoră, vertige și vėjiturî în urechi. Figura roșie, turgescență, ochii injectați, limba uscată și aspră, apetitul nul, setea mare, bușele uscate, crepate se exfoliază. Abdomenul puțin balonat, suplu și sensibil la presiune, constipație. Pe pînțele, în regiunea dorsală și pe partea internă a cōpselor constatăm prezența a câtor-va petechii, unele punctiforme, altele de mărimea unui bob de linte, de o culóre roșie-vie nu dispar nici de cum sub presiunea digitală. Pacientul acusa dureri înținde în regiunea dorsală și în mușchii gambelor, din când în când scōte câte un ușor gemet. *Delirul lipsesce.* Temperat. 41. Pulsul 120. I s'a prescriș fricțiunî de mai multe ori cu oțet aromatic. Comprese cu gheață la cap.

Emetic 18 centig. apă 120 grame, syrop simplu 15 grame.

22 Aprilie. Noptea a fost mai liniștit, a mers de multe ori la scaun, n'a avut nici un vomisment. Roșăța feței diminuată.

Diminēja temper. 39. Pulsul 116, séra temper. 39,5 pulsul 120. I s'a dat D-t. de peruvian simplu.

23 *Aprilie*. Turgescenta feții și ochilor revenita pînă ađi n'a avut de cāt un scaun. Meteorism abdomenului persistă.

Diminēța temperatura 39 puls. 108. S'a dat iarășî emetic 18 *centigrame*. *Vespera*. Iu cursul ăilei a avut vre-o trei scaune licuide abundanti, nici o vėrsătură, transpirația profusă. Balonamentul diminuat. Temper. 37.5. Pulsul 104.

24 *Aprilie*. Pacientul se plānge că'l supără tusea. La ausculție nu se constată de cāt ralurî sibilante și sunete musicale, o dyspnee ușoră. I s'a aplicat pe spate 12 ventuse scarificate și intern i s'a dat Infusiunea de ipecăcuanha 150 *grame*. Diminēța temper. 39 puls 112, sėra temper. 38 puls 98.

25 *Aprilie*. Ađi bolnavul se simte mai bine, tusea a diminuat, respirațiunea mai este încă puțin genată. S'a repetat ipecacuanha. Diminēța temper. 38. Pulsul 100, sėra temper. 39. Pulsul 108.

26 *Aprilie*. Sudorî abundente, temperatura scăđută. Diminēța temper. 37.5. Pulsul 108, sėra temper. 37.8 pulsul 100. S'a repetat același tratament, suprimānduse fricțiunile aromatice și fomentațiunile reci.

27 *Aprilie*. Congestia feții și ochilor dispărută cu desevėrsire, vocea lupepe să revie la timbrul ei normal, cere demāncare, limba curată, scaunele regulate, o ușoră cefalalgie mai persistă, transpirații profuse. Diminēța temper. 37 pulsul 96, sėra temper. 37.5 pulsul 92. D-t. peruv. simplu. De aci înainte pacientul a mers din ce în ce ameliorīndu-se, s'a continuat cu D-t. peruv. simplu și la 8 Maiū a eșit vindecat complet.

OBSERVATIUNEA II.

Typhus Exanthematic confluent — Vindecat

Fazola Giovanni. Italian, de 28 ani. Lucrător la calea ferată Frățesci-Zimnicea. Intrat la 21 Aprilie 1878.

Anamnesa. Bolnavul spune că a fost lucrător la Bujor pe' linia ferată Frățesci-Zimnicea, s'a îmbolnăvit de 12 ăile, a pierdut apetitul complet, n'a eșit de 4 ăile la scaun, urechile îi vije și se simte fōrte slab. 15 gr.

Starea prezinte. Pacientul se găsește într'o stare de stupore intelectuală și de prostrațiune. La întrebări răspunde într'un mod confuz și cu hesitațiune. Vocea stinsă, limba umedă, albicioasă la mijloc, roșie pe margini, apetitul îi lipsește complect și sete mică. Pântecul puțin balouat, timpanizat, suplu și dureros la presiune mai mult la epigastru și în fosele iliace. Pelea uscată caldă prezintă pe totă suprafața corpului o mulțime de pete confluente roșii închise și de diferite mărimi care dau epidermului un aspect marmurat. Unele din aceste pete proemină la suprafața pielii sunt de o nuanță roșă și nu dispar sub presiunea digitală, altele se sterg cu ușurință, reluând însă imediat caracterul lor anterior. Fața și ochii bolnavului sunt puțin congestionați, are cefalalgie ușoară, vertige și burdonamentul urechilor, cu toate acestea auzul este conservat. O mică tussă, un ușor catarh bronchial. *Delirul lipsește.* Temperatura seara 40.6. Puls. 112. La contra vizită i s'a dat fricțiunii aromatice și fomențațiunii reci la cap. Emetic 18 centig. apă 120 gr. sirop simplu.

22 *Aprilie.* Ați pacientul se simte mai bine, figura mai veselă, ochii viou, langagiul mai clar, limba mai curată, meteorismul abdomenului disparut. Noaptea a avut mai multe scaune licuide, nici o vărsătură. Temper. 39 pulsul 102. S'a prescris D-t Peruvian 8,150 grame, syrop de coje de portocale 30 gr. Vesp. Temp. 40,5, pulsul 120.

23 *Aprilie.* N'a avut nici un scaun de ieri până astăzi, acum figura este mai aprinsă. Temper. 39,4, pulsul 100. S'a dat iarăși emetic 18 centigr. În cursul zilei, seara temp. 40,1, puls. 128.

24 *Aprilie.* A transpirat mult noaptea și chiar la vizita matinală eria foarte asudat, a avut 3 scaune, u'a versat nimic. Dim. temp. 39, pulsul 84, seara temper. 39,2 pulsul 92. Rp. D-t peruvian 8,150 gr. camphor uu gr. syrop de coje de portocale 30 gr.

25 *Aprilie.* Astăzi este ameliorat, cefalalgia diminuată, injecția feței și ochilor disparută, aspectul mai vesel, a avut un scaun. Temp. 38,1, pulsul 86. Repetat D-t. quinic cu camphor.

Vesp. găsit în transpirație. Temp. 38. Pulsul 98.

26 *Aprilie.* Ameliorare sensibilă. Transpirație multă. Temp.

37. P. 68. Vesp. T. 37.3. P.74. S'a repetat D-t. peruvian cu 2 gr. camphor.

27 *Aprilie*. Cefalalgie și durerile musculare dispărute, limba umedă, apetitul revenit. Inteligența cu totul limpede, vocea ș'a recăpătat timbrul normal. Exautemul pălit. Dörme biue nópte, merge regulat la scaun. Transpirația persistă. Repet. același tratament.

Dim. Temp. 37,5. Pulsul 60, séra T. 38. P. 72 mic și slab

28 *Aprilie*. Aceeași stare, același tratament. Dim. Tem. 37 Pulsul 60, séra 37,1 T. P. 52. De acum înainte pacientul merge din ce în ce ameliorându-se. Temperatura devine normală pulsul asemenea, apetitul recăpătat, scaunele regulate. I s'a suprimat caufoul și i s'a dat în zilele următoare numai decoștiunea de per. simplu și o alimentațiune reparatrice.

A continuat ast-fel cu tratamentul până la 8 Maiu când a eșit vindecat.

OBSERVAȚIUNEA III

Typhus Exanthematic. — Confluent

Spiridon Goga de anul 23 — din Transilvania — domiciliat în Bucuresci — rindaș în curte. A intrat în căutarea acestui spital și a fost așezat în baraci la 25 Aprilie 1878.

Anamnesa.

Spune că s'a îmbolnăvit cu trei zile înainte venirii lui în spital, maladia i'a venit într'un mod brusc; seara s'ar fi culcat sănătos și dimineață când s'a sculat a simțit o slăbiciune foarte mare, a început să'l döră tot corpul și să aibă amețelă.

Starea prezinte.

Pacientul de o constituțiune robustă, esto foarte debil, are față aprinsă, vultosa și conjunctivele hyperemiate. — Cefalalgie violentă, vertige, viziituri în urechi și auzul alterat. — Inteligența este încă conservată, cade câte-odată într'un fel de semi-somn

când atunci se ved contractiuni ușore al mușchilor feții, vorbesce clar dar responsurile sunt lente, tardive.

Limba umedă, cleiósă, acoperită de un strat alb și roșie pe margini, apetitul lipsesce, are multă dorință de a bea apă. Pielea uscată, arzătoare. Epidermul are un aspect roș; uă erupțiune foarte confluentă acopere întregul corp, p-tele eruptive sunt mici, rugetice și nu dispar sub presiunea degetului.

Pantecele este meteorizat și dureros cu deosebire la epigastru prin presiune se simte pucine garguilimente în fosele iliace.

Pacientul afară de acestea acuză dureri în totă musculatura, aceste dureri presintă o intensitate mai mare în lungul colónei vertebrale și pe extremitățile inferioare. *Vespera.* Temp. 41. 3. Pulsu 128. Emetie 18 cent fricțiunii aromatice și comprese reci ja cap schimbate foarte des. Apa 120 gr. Syrop simplu 15 grame să ia la $\frac{1}{2}$ oră câte o lingură de masă.

26 Aprilie. Noptea a fost mai puțin agitat a avut vre-o șese scaune licuide după ce a luat supa de dimineața a vărsat'o.

Temper. 40. 1. Puls 132.

Repet. Emeticul, la 2 ore o lingură.

Vespera. În cursul zilei a avut 3 scaune și a transpirat mult.

Temp. 40. 3. Pulsu 130.

27 Aprilie. În timpul nopții a fost foarte agitat, a fugit din pat, a delirat. La visita matinală este puțin mai liniștit, dar simptomele persistă ca la început un delir ușor; calm, a mers de 3 ori la scaun se repetă puțină cu Emetic 18 centig. adaugă du-se 1 gram de Laud. Sydenham.

Dim. T. 39. 9. Puls 120. — Séra T. 40. 8. Puls 132.

28 Aprilie. Aceeași stare, n'a avut uic un scaun nici vomismente, a dormit foarte puțin, somnolența profundă întrerupt de un delir ușor.

S'a ridicat dosa Emeticului la 24 centigrame și laudanul la 2 grame.

Dim. T. 39. 7. Puls 128. — Séra T. 39. 8. P. 128.

29 Aprilie. Agitațiune nocturnă încetată, pacientul este căzut într'o stare de prostrațiune completă a forțelor și de somno-

lența în care divagă mereu. Limba uscată cu totul, solzósă, crăpată, gingiile acoperite de un strat negru, buzele fripte se expoliază, are disphagie, nici un scaun nici un vomisment, respirațiunea dificilă. — Temp. 39. Puls 132. — Emetic. 18 centigrame.

Vespera. Starea generală agravată, agitația revenită, bolnavul geme și fuge din pat, delir violent continuu și stupore, iritația bruchiilor, tuse ușoră. La auscultație rouchuri sibilante și rouflante.

Temper. 39. 5. Puls 120.

30 *Aprilie.* Aceeași stare, nici un vomisment nici scaun.

Rp. Emetic 18 centigrame Mosc un gram Laudan 2 grame Apă 120 grame Syrop simplu 30 grame. Dimineta temper 38. 5. Puls 112. Séra 39.8 104.

1 *Maiă.* Totă noaptea a delirat s'a sculat din pat de mai multe ori, a voit se fugă. *Constipația persistă.* La visita matinală îl găsim într'un somn profund se observă mișcări convulsive ale feței și svicnirea tendonelor. Carfologie.

Dimineta temp. 39. 2. Puls 116.

S'a repetat poțiunea de erii fără Laudan s'a prescris următoarea clysmă :

Dt. Chimmilă 300 grame, Sulfat de sodă oleu Riciuă 30 grame. a se aplica în două rânduri.

Séra temper 39. 3. Puls 120.

2 *Maiă.* După aplicarea clysmei erii după prânz a scos o mare cantitate de materii fecale, dure, galbene, strangulate. Congestia ochilor diminueată, limba umeză și pe mijloc încărcată cu un stralbicios inteligiunța mai liberă, răspunde bine la întrebare dar obosesc lesneși cade în somnolență când are un delir ușor și din care tresare repede spre a recădea iarăși.

Temperatura 38. 5. Puls 112. Emetic. 18 centigrame ou Mosc un gram.

Séra temper. 38. 5. Puls 104.

3 *Maiă.* Astăzi congestiunea iar vie, agitația și tremurătura membrilor persistă, a avut 3 scaune, aparițiunea de furuncule pe fesse.

Dim. temp. 38. Puls 90. Séra 38. 2 100. Dt. Peruvian simplu
 4 *Maii*. Colorațiune pielii a devenit în totă întinderea corpului de un roșu scarlatiform viu. Impresiunea digitală lasă urme albe care se roșesc repede. Sudamine peste tot corpul. Pacientul este mai vioi, limba umedă, curată, vorbește bine dar delirul persistă.

Diminșta temp. 38. Puls 100. Séra 39 126.
 repet Dt simplă. Se dă 100 dram, lapte dulce.

5 *Maii*. Roșata scarlatiniforma de ieri aproape dispărută, bolnavul se simte mai bine.

Diminșta temp. 37. 5. Puls 80. Séra 39. 5. 96.
 s'a repetat Dt de Peruvian simplu.

6 *Maii*. Colorațiunea roșie a pielii revenite sub forma de urticaria.

Diminșta temp. 38. 8. Puls 108. S'a repetat aceeași poțiune.

La vespera. Am găsit pacientul foarte abătut, starea generală începând să devie mai gravă, congestia feței și ochilor pronunțată stupore și prostrațiunea revenite, delirul persistând constipațiune. Temperatura 39. 8. Puls 112.

7 *Maii*. Aseră pella 7 ore pacientul a avut un delir furios, agitație supremă cu idei de sinucidere care a ținut pînă noaptea târziu. La visita matinală este foarte abătut, prostrațiunea este pronunțată și agitațiunea. Extremitățile sunt reci, cyanosate. Delirul continuă, respirațiunea dificilă, privirea răstărită, pupilele dilatate. Constrațiunii musculare și svlcnirea tendonelor. Temperatura 40. Puls mic, slab imperceptibil.

În fine pacientul succumba la ora 8 diminișta.

OBSERVAȚIUNEA IV

Typhus exanthematic (Confluent) Vindecat.

Nocelli Gulielmo de ani 44. Italian, muncitor de pământ.
 Intrat în căutarea acei tui spital la 21 Aprilie 1878.

Anamnesa.

Acest Italian a lucrat mai mult timp la calea ferată de la Fră-

tescî-Zimnicea. Dêrsul spune că s'a îmbolnăvit la Bujor acum 4 săptămăni, n'a mâncat în acest timp de cât supe și ciaiă. Simțindu-se din ce în ce mai slab a venit la Bucurescî și a intrat în acest serviciu cu următorele feumene :

Starea presinte

Pacientul de o constituțiune debilă, are fața foarte aprinsă, ochi congestionați și tendință la somn. Cefalalgie ușoră, vertige, burdonamentul urechilor și surditate. Vocea raucă, tremurăt-ră, limba umedă acoperită de un strat alb și roșie pe margini, n'are apetit, nici sete.

Abdomenul balonat, môle, sensibil la palpațiune în regiunea epigastrică și fosele iliace, garguilimente lipsesc, constipațiune de patru zile, corpul întreg este semănat de o mulțime de papule de un roșu violet, foarte confluent și proeminente la suprafața pielii, priure ele se observă și adevărate petechii de un roșu viu cărînu dispar sub presiunea digitală, pacientul este agitat, prescuta tremurătura membrelor, n'are delir, acusa dureri musculare în tot corpul la cea mai mică atingere.

Temperatura 40.5 Puls. 120.

La visita de sêră i s'a prescrist : Rp. Emetic 18 centigrame, apă 120 grame, syrop simplu 15 grame să se ia la o $\frac{1}{2}$ oră câte uă lingură.

Fricțiuni aromatice și comprese reci la cap.

22 Aprilie. Ați se simte puțin mai bine, nôptea a avut mai multe scaune, nici un vomisment, transpirația abundantă.

Temp. 38,5, Puls. 116. — Temp. 39. Pulsu 120.

Rp. Di. Peruvian simplu.

Continua fricțiunile de mai mult ori pe zi și compresele reci la cap.

23 Aprilie. Agitația și tremurătura persistă culórea feței foarte vie.

Temp. 37,8. Puls. 108. — Sêra T. 40, P. 132.

S'a dat iarăși poțiunea cu emetic.

24 Aprilie. Pacientul a avut până asăzi nenumărate scaune a transpirat mult, nici o vărsătură, somnolența.

Temp. 37,2. Séra 37,5.

Rp. Dt. Peruvian cu Camphoran gram.

25 Aprilie, Debilitate mare, evacuațiunii dese chiar în pat.

Temp. 37,5. Puls 100. — Temp. 38,5. P. 108.

S'a repetat poziunea de erl cu camphor și se suprimă refrigeratiunea.

26 Aprilie. Starea generală ameliorată, diarea încetată, limba curată.

Temp. 36,8. P. 80. — Séra T. 37,2. P. 84.

Nula și tratamentul. — Se da lapte dulce 100 dr.

27 Aprilie. Pacientul astăzi este foarte bine, expresiunea feței veselă, congestiunea dispărută, cefalgia și durerile abdominale diminuat sensibil, pântecul plătscăunel regulate, limba curată, apetit revenit, surditatea lăsată și debilitatea persistă, exanthemul care la început era așa de înflorit acum este foarte pal, de notat este aparițiunea de furunculi și phlyctene în regiunea sacrolombara.

Temperatura 36,5. Puls. 100. — Séra T. 36,7. P. 84.

S'a repetat Camphorul.

28 Aprilie. Aceiași stare, același tratament, diminueța temperatura 37, pulsu 100. — Séra temp. 37,2, pulsu 80. De aici înainte pacientul se simte din ce în ce mai bine, exanthemul dispărut cu desăvârșire, auzul a revenit cu încetul, debilitatea persistă. S'a continuat cu Dt. de Peruvian și camphor până la 5 Maiu, de la această dată i s'a dat numai Dt. de Peruvian simplu, la 14 Maiu i s'a suprimat și această potiuone și la 16 Maiu s'a congediat fiind cu desevârșire vindecat.

OBSERVATIUNEA V

Typhus exanthematic (Confluent) Vindecat.

Constantin Ionescu din București, de 22 ani, sub-comisar clasa II, intră în serviciul Baracelor la 17 Aprilie 1878.

Anamnesa.

Bolnavul nu p^ote spune nimic in privin^{ta} mersului maladiei lui inainte de venirea in acest serviciu, de c^{at} c^ă este in suferin^{ta} de 7 zile și 'l d^{ore} tot corpul, mai cu s^{em}ă spatele și membrele.

Starea presintă

Pacientul se află intr' o stare de stup^{ore} intelectuală și de prostrățiunea considerabilă a for^{telor}, nu p^ote raspunde la intrebări de c^{at} intr' un mod confus; langagiul tardiv, lent, cade intr' uă stare somnolentă intrerupta de vise și in care se observa for^{te} bine contractiunile muschilor fe^{ti}i, mișcările fibrilare ale buzelor și carfologie, Cefalalgia violentă și auzul greū; vijituri de urechi expresiunea figurii alterată, fața aprinsă, ochii congestionați cu deosebire conjunctivele sunt for^{te} injectate, limba umedă și acoperită de un strat alb, n^optea i se usuca, are sete v e inapetență, acusa dureri in tot musculatura a cea mai mică presiune, se observa pe corp o mulțime de pete morbiliforme, for^{te} apropiate unele de altele, in forma de papule de diferite mărimi, av^{end} uă colorațiune roșie inchisă dispărut ușor sub presiunea digitală, printre aceste pete sunt respândite altele de un roșu viu cari nu dispar sub presiune s^eu dispar prea puțin pentru a își selua imediat colorațiunea primitivă.

Pielea este turgescență uscată, ardetere, are un aspect marmorat, abdomenul puțin balonat și dureri la epigastriu și in fosele iliace unde se simte pucine garpuilimente, de două zile n' a avut nici un scaun.

18 Aprilie. Aceiași stare, Domin. temp. 40,1. Pulsu 12. I se prescrie: Emetic 18 centigrame in 120 gr. apă să se ia la 1^a oră o lingură.

Vespera in cursul zilei a avut mai multe vomismente bilioseniel un scaun. Temp. 40,7. Puls. 120.

19 Aprilie. Versăturile inelate, n^optea a avut 6 scaune liquide galbene-transpirațiunii copioase, cele alte simptome persistă, Dim. temp. 39,1. Puls. 100. S' a suprimat Emeticul și s' a inlocuit

prin Decocțiunea de Peruvian $\frac{1}{16}$ grame, Mosc. un gram, Syrop de portocalo 30 grame.

Séra pacientul este într'un somn profund, tremurătura buselor și a mânelor persistă și în această stare scöte din când în când câte un gemet ușor, în cursul zilei a avut câteva vörsături. Temper. 39,8. Puls. 120.

20 Aprilie. Congestiunea feții și ochilor diminuată, cele alte simptome persistă dar mai cu puțină intensitate, s'a repetat poțiunea de erî cu moschus.

Dimin. temp. 39,3, puls. 116. Séra temp. 39,8, puls. 120.

21 Aprilie. Astăzi bolnavul se simte mai bine, ochi 'i sunt limpezi. Se repetază poțiunea Dimin. temp. 39,1. Puls. 110. — Séra temp. 40,3, puls. 116.

22 Aprilie. Figura pacientului a devenit mai veselă, inteligența mai clară, vocea 'i este tot slabă și langagiul leut, același tratament.

Dimin. temp. 38,6, puls. 112. Séra temp. 39.

23 Aprilie. Aceiași stare, același tratament.

Dimin. temp. 38,9, puls. 104. Séra temp. 40, puls 96.

24 Aprilie. Diminēța a avut transpirațiuni abundanți, tușese puțin, s'a suprimat moscul s'a repetat numai Decocțiunea de Peruvian simplă.

Dimin. temp. 38, puls. 80. Séra temp. 39, pulsul 96.

25 Aprilie. Tusea persistă, bolnavul se plänge de un junghiü la basa pulmonului drept, însă explorațiunea prin percusie și auscultatie nu ne denotă nici o leziune. Espectorațiune nulă. Exantemul apröpe dispărut. I s'a aplicat 6 ventuse uscate locodolenti și i s'a prescis : Infus. de Ipeca 150 grame din 8 grame. Dimiu. temp. 38,8. Puls. 100. Séra temp. 39,3. Puls. 100.

26 Aprilie. Ađi pacientul este mult mai bine, mai vioiü, tusea a diminuat, junghiul asemenea, limba curată, apetit revenit, cere mănucare.

S'a repetat Iufus de Ipeca.

Diminēța temp. 37,5. Puls. 92. Séra temp. 38. Puls. 100.

27. Aceiași stare. La Infus de Iprca s'a adăogat 30 grame de Cognac.

Diminēța temp. 38.2. Puls. 80. Séra temp. 39.2. Puls. 100.

28 Aprilie. Tusea încetată cu desēvârșire. S'a prescris decoctiunea de Perevian cu 30 grame Cognac.

Dimin. temp. 38. Puls. 80 Séra temp. 38.2. Pu's. 88.

29 Aprilie. Epidermul începe să se desquameze, memoria este slăbită, bolnavul nu'și aduce aminte dacă i s'a dat erī pâne, are un fel de delir ușor cu halucinațiuni, i se pare că cine-va îl persecută și aume spune că portarul vine în tot-d'auna și 'i fură pânea. Altmintre-lea starea generală este cu totul ameliorată, fața și ochii sunt limpezi. Exanthemul dispărut cu desēvârșire, pân-tecele plat, limba umedă, curată, cere de mâncare și setea care la început era așa de escesivă, acum este cu totul diminuată. Cefalalgia încetată, urechile nu' mai vâjje, durerile musculare diminuate.

Diminēța temp. 38. Puls. 80. Séra temp. 38.5. Puls. 80. repet Decoctiunea quinică cu Cognac.

30 Aprilie. Astă-zi pacientul se găsește tot în starea de erī. Diminēța temp. 38. Puls. 84. Séra temp. 38.1. Puls. 100.

De d'ue zile n'a mers la scaun : i s'a administrat la visita matinală 30 grame sulfat de magnezie și pentru cursul zilei s'a repetat Dt. Peruv. cu Cognac.

1 Mai. De erī până azi de diminēță a avut 3 scaune. Ideea fixă cu portarul încă îl preocupa, în alte cestiuni însă raționează bine, pupila din stânga mai dilatată. Dimin. temp. 37.5. Puls. 84. Séra te up. 37. 6. Puls. 84, repetat tratamentul.

2 Mai. Pacientul spune că azi s'a împăcat cu portarul, i se pare că acum este în salon și chiar îl strigă pe nume în prezența noastră. Memoria confusă. Dimin. temp. 37.5. Puls. 88. Séra temp. 39. repet dt.

3 Mai. Delirul și halucinațiunile dispărute, bolnavul spune singur că cestiunea cu portarul a fost numai o simplă presupunere și că dânsul este foarte greu la bôla.

Dimin. temp, 38. Puls. 90. Séra temp. 38 7. Puls. 96. Același tratament.

4 *Maiă*. Ideea aceea fixa revine., repet. tratam.

Dimin. temp. 37. Puls. 88. Séra temp. 38.5. P. 100.

5 *Maiă*. Astă-și raționează iarăși bine, același tratam.

Dimin. temp. 36.5. Puls. 80. Séra temp. 40.2. Puls. 104.

Pacientul spune că de 4 zile n'a mers la scaun, séra i s'a dat 30 grame sulfat de magneșiă.

6 *Maiă*. Noptea a avut 3 scaune. S'a repetat dt. Peruv. cu Cognac.

Dimin. temp. 38.1, Puls. 96. Séra temp. 39.2. Puls. 112.

7 *Maiă*. Dimin. temp. 37.9, Puls. 92. Séra temp. 39.9. Puls. 96. Dt. de Peruv. cu cognac 30 grame.

8 *Maiă*. Dimin. temp. 37.5. Puls. 88. Séra temp. 40. Puls. 100. Transpirațiuni copioase, același tratament.

9 *Maiă*. Dim. temp. 36.5. Puls. 88. Séra temp. 38.5. Puls. 90, repet. tratamentul, spre séră a mai avut iarăși puține halucinațiuni.

În zilele următoare temperatura n'a trecut peste 37.5. Séra ameliorarea a mers gradat și la 14 *Maiă* fiind vindecat s'a congediat.

OBSERVAȚIUNEA VI

Typhus Exanthematic (Confluent). — *Vindecat.*

Petre Apostolescu, din Câmpulung și ședând de mai mulți ani în Bucuresci. Servitor la cărciuma unde venia în contact foarte des cu pahouții, de anul 17, a intrat în acest serviciu la 19 Aprilie 1878.

Anamnesa. Din spusele acestui pacient n'am putut afla precis data începerii maladiei și modul invasiunii ei. El dice că suferă de 2 săptămâni, dar nu ține minte de când a început să'i fie mai rău și ce simptome a avut până aci.

Starea prezente. La revirea în spital examinându'l, am găsit cele urmă ore: Stău-ore intelectualiă ast-fel că ūgura pacientului

are o expresiune de stupiditate, răspunde la întrebări dar fără nici o corelațiune în idei, vocea slabă și tremurătoare. Este foarte agitat, se observă foarte bine mișcări convulsive mai ales la față și la membrele superioare. Prostrațiunea este considerabilă câte o dată cade într'un fel de somn intrerupt prin tresăriri. Fața aprinsă, conjunctivele foarte congestionate. Cefalalgia este violentă și auzul puțin alterat. Epistaxis nu are. Limba uscată, crăpată, fuliginosă, busele fripte, crăpate. Sete excesivă și apetitul lipsește cu desăvârșire. Abdomenul plat, dur și foarte dureros sub presiune, în fosele iliace se simte gurguilimente. Corpul întreg este semănat de o mulțime de pete confluențe, de diferite mărimi și de culore roșie care dau epidermului un aspect marmurat. Unele din aceste pete dispar sub presiunea digitală dar reiaă repede colorațiunea lor după încetarea presiunii, altele mai vii nu dispar nici de cum.

Vespera temper. 40.5. Pulsu 126.

I s'a prescis :

Emetic 18 centigrame, apă 120 grame, sirop simplu 15 grame.

Să ia la $\frac{1}{2}$ oră câte o lingură de masă, fricțiuni cu oțet aromatic pe corp, comprese reci la cap și bucăți mici de gheață să ție în gură spre a humecta limba.

S'a recomandat asemenea a i se curăța des limba cu o compresă udată cu apă căldică.

20 Aprilie. Pacientul se află tot în starea de ieri; a avut un scaun, nici un vomisment.

Dimin. temp. 39.7. P. 140. Séra temp. 40.5. Puls. 140.

S'a repetat Emeticul tot în aceeași doză.

21 Aprilie. Aceiași stare persistă.

Dim. temp. 39.1. Puls. 120. Séra temp. 39.6. P. 132.

S'a repetat iarăși Emeticul.

22 Aprilie. Astă-zi se simte mai bine, noptea a avut câte-va scaune, a transpirat mult, congestiunea feței și ochilor persistă încă, însă mai puțin pronunțată.

Dimin. temp. 38.5, Puls. 120. Séra temp. 38.6. Puls. 128.

S'a suprimat Emeticul și i s'a prescris Dt. Peruvian simplu.

23 Aprilie. Expresia feței devenită mai veselă, congestiunea diminuată, cefalalgia și surditatea asemenea, agitațiunea și cea tremurare a muschilor feței și a extremităților sunt mai puțin manifeste, limba începe să se curețe și inteligența sa deveni mai clară, merge regulat la scaun.

Dimin. temp. 37.8. P, 96. Séra temp. 38,9. Puls. 100.

S'a repetat Decorațiunea de peruvian simplă.

24 Aprilie. Aceeași stare, același tratament.

Dimin. temp. 37.8. Puls. 100. Séra temp. 38.5, Puls. 104.

25 Aprilie. Astăzi ameliorațiunea este sensibilă, limba umedă, privirea mai vie, inteligența clară. Debilitatea persistă.

Dimin. temp. 37,7. Puls. 98. Séra temp. 38,3, Puls. 100.

S'a adăugat la Dt. de peruv. 30 grame cognac și i se da lapte.

26 Aprilie. Exantemul începe să pâlăscă, pacientul cere de mâncare. Se adăogă și 50 dram. franzelă.

Dimin. temp. 37. Puls. 72. Séra temp. 37.2. P. 80.

De aici înainte bolnavul a mers din ce în ce spre bine, apetitul i-a revenit, exantemul a dispărut complect, agitațiunea asemenea, debilitatea a persistat mai mult. I s'a dat alimentațiune ușoră, lapte mai mult și carne puțină, ca tratament a contiuuat cu Dt. de peruvian cu cognac 30 gr. iar la 17 Maii fiind sănătos s'a congediat.

OBSERVAȚIUNEA VII

Typhus exanthematic (Confluent). Mort.

Keler Iosef de 35 ani, din Bucuresci, de profesiune Coiffeur. Intrat în căutarea spitalului Filantropia la 14 Aprilie 1878.

Starea prezente. Pacientul este foarte debil, stupore profundă intreruptă de contracțiunii musculare și agitațiune, geme continuu. Torpore intelectuală, bolnavul este foarte supărăcios și nu răspunde la întrebări de cât după o lungă insistență, cu multă dificultate și într'un mod incomprehensibil. Vocea slabă și tremurătoare, expresiunea fisionomiei profund alterată, fața apăsă, ochii și conjunctivele cu deosebire sunt foarte congestionate. De remarcat sunt

contractiunile muschilor feții, cefalalgia și hiperestesia generală. Pacientul acuză dureri violente în totă musculatura la cea mai mică atingere. Limba este umedă, acoperită de un strat alb, setea mare, inapetență. Pântecul balonat și dur, constipat. Pelea uscată, aspră și ardețore, tot corpul este semănat de o mulțime de pete care dau epidermului un aspect marmorat, aceste pete de diferite mărimi, cu contur neregulat și foarte confluențe au un caracter papulos, proeminează ușor la suprafața pielii și se șterg cu anevoință sub presiunea degetului. Cefalalgia intensă, surditatea mare.

La 12 ore ziua i s'a prescris Emetic 18 centig. în 120, apă 120 gr. luat la o jumătate oră câte o lingură. Sêra temp 38, 5. Frițiuni aromatice și fomențații recta cap.

15 Aprilie. Noaptea a fost foarte agitat, n'a dormit de loc, a delirat continuu, n'a avut nici vîrsături nici scaune. La visita matinală este tot în starea de ieri. Temp. 38 puls. 100 mic, frecuent și neregulat.

S'a ridicat emeticul la 24 centigr, și la potiuune s'a mai adăugat 2 grame de Laudan.

Vespera. Starea generală este agravată, privirea fixă, rătăcită, ochii deschiși, respirațiunea foarte dificilă, are convulsii epileptiforme, nu vorbește, dispnea, cyanosa.

Temper. 38, 5 pulsul e imperceptibil, și sêra la orele 7 a se combat.

Autopsia nu s'a putut face, din cauză că s'a opus familia, care și-a luat ca lavrul.

OBSERVATIA VIII

Typhus exanthematic. Vindecat.

Radu Ilie, de anî 25, nelinsurat, din Crângaci. soldat din Reg. 6 de liuie intră în serviciul Typhoșilor la 18 Aprilie 1873, cu următorul status presens :

Pacientul într'oa stupore și imobilitate completă, surditate profundă. Strigăndul cu voce puternică, abia răspunde, însă fără nici

un înțeles, marmotésă. Vocea aphonă și raură. — Limba uscată, crăpată, acoperită de un strat fuliginos, buselo fripte, setea foarte vie, fața și ochii congestionați, carphologie, agitație.

Pelea uscată, ardețore, aspră, având un aspect marmorat, prezentând un exanthem roseolic, a căreia colorațiune însă este ros-pală.— Abdomenul puțin meteorizat, dur și dureros la presiune. H patele și splina puțin mărite de volum.

Constipație. Respirațiune dificilă. Nu tușește. Epistaxis nu a avut. Temperatura din 39, 5. Pulsul 124.

I se prescrie Emetic 18 centigr. Apă 120 grame, Syr simplu 15 grame fricțiunii cu Acetum. aromatic de 4 ori pe zi și fomențațiunii cu ghiașă la cap. Séra temperatura 40, 3. Pulsul 132.

La 19. A avut 2 dejecțiuni alvine liquide, galbine, noptea a delirat și a tentat a fugi.

Se repetă Emetic în aceeași doză, asociat cu un gram Laudan Sydenhami. La vesperă. Bolnavul se află în aceeași stare ; mișcările convulsive ale mușchilor, abdomenul meteorizat considerabil.

Din temperatura 39, 3, P. 128. Séra temperatura 40, 5, pulsul 132.

La 20. Este mai bine, mai calm , ochii limpezi, congestiunea feței dispărută. A avut câte-va evacuațiunii alvine.

Dim. temperatura 39, 5 P. 120, mic și frecuent. Séra T. 40, P. 132

I se repetă Emetical fără Laudan.

La 21. A vărsat puțin liquid bilos, limba mai umedă, mai multe scaune noptea, meteorismu a diminuat.

Dim. temperatura 39, 7. P. 120. Séra T. 38. P. 112.

I se administră Decocțiunea Quinică obicinuită și se adaugă un gram de Moschus tonquin. La visita serală l'am găsit mai liniștit, agitațiunea calmată, congestia feței și a ochilor dispărută, temperatură mult diminuată.

La 22. Limba este curată, umedă. Temperatura aproape normală. Dim. 37, 7. Pulsul 112. Séra 37, 9. P. 116.

Se repetă pozițiunea cu 1 gram Moschus. Uă ameliorațiune pronunțată, începe să vorbească și să răspundă bine, numai surdita-

tea și aphonie persistă. Limba humedă, curată. Dim. T. 37. P. 120. Séra T. 38. P. 120.

Se administră Dt. Quinic simpl și se continuă pînă la 28 Aprilie, temperatura în acest interval se menține în limitele aproape normale, ajungînd chiar hypernormale.

La 25. Constatăm că exanthemul a dispărut. Inteligența, cunoștința revenită, limba de tot curată, ochii limpezi și vioși, starea generală înviorată. Aparițiunea de mai multe furuncule pe spate și pe fesse. Apetitul revine. Cere cu stăruință alimente, și se mîergă acasă, fiind că se simte bine, vocea răgușită, surditatea persistă.

La 30. Apetitul vorace. Ameliorațiunea merge vizibil crescînd.

Se dă încă poțiunea tonică, alimentația plastică. Iapt pînă la 300 dramuri pe zi, pâne și friptură și Vin 200 dramuri și la 9 Maiu se congediasă fiind pe deplin vindecat, numai auzul este puțin îngreuiat.

OBSERVATIUNEA IX

Typhusul exanthematic. Vindecare.

Carl Horacek, de anî 35, Bohem, angloiat la Gara Tergoviștea intră în căutarea spitalului la 10 Aprilie 1878, spune că a venit în Bucuresci numai de 2 luni și este bolnav de 3 zile.

Starea presintă. Fața și ochii congestionați, cefhalalgie intensă, limba puțin uscată și albicioasă, sete vie, apetitul nul. Pelea ardătoare, aspră, presintă pe torace și abdomen uă mulțime de pete de diferite mărimi de un roșu violaceu dispărînd ușor prin presiune. Pantecele meteorizat, sensibil la palpațiune în ambele fose iliace să aud garguilmente.

Delir calm, respunde anevoe la întrebări și într'un mod confus. Constipație, Vertige. Séra temperatura 39, 8 Pulsu 112.

Se administră uă poțiune cu 18 centigr, Emetic, ricțiun aromatic.

La 11 diminueța. Temp. 39, 5. Pulsu 106. Séra 40, 2. P. 120. A avut vîrsăturî biliöse ca vr'o 200 grame.

La 12. Se dă Dt. Perurian cu T. Cinamomi 8, Cognac și Syrup Cort aurantior câte 30 grame. Delirul calm persistă, limba mai umedă, Pulsu mic, frecuent, neregulat.

Temperatura dim 39. P. 112. Séra T. 40 P. 112.

La 13. Pacientul mai liniștit, inteligența mai clară. În timpul zilei a delirat. Dim Temperatura 39, 5. P. 92. Séra T. 39, 7. P. 104.

Se repetă Decoctu și se continuă cu ricțiunile aromatise.

La 14. Eruptiunea începe să se decoloreze câte puțin. Este mai bine. Somn liniștit.

Temperatura a scăzut. Dim T. 37, 8. P. 100. Séra T. 39. P. 110.

Se continuă același tratament în zilele următoare până la 19 Mai adică a zecea zi de la intrare.

Temperatura în acest interval a ajuns în limitele fiziologice, oscilând dimineața între 37, 2 și 36, 7, iar seara între 37, 5 și 37.

Se continuă cu medicațiune alcoolică încă până la 28 Aprilie, apoi suprimăm alcool și dăm încă vre-o câte-va zile Decocțiune Quinică simplă.

La 1 Mai, adică 21 zi de la intrare exanthemul cu totul dispărut, epidermul se descuamă persistă încă ușor roșcată difuză a tegumentului.

Temperatura este normală. Bolnavul cere a fi congediat dar îl ținem încă pentru a își recăpăta forțele și la 7 Mai este vindecat.

OBSERVAȚIUNEA X

Typhus exanthematic. Vindecare

Tănase Dumitriu, de anul 28, născut în Lippa (Turcia) de națiune Grecă, simigiu, la intrarea sa în serviciu la 7 Mai 1878 nară că este bolnav de zece zile, este lucrător la brutărie unde s'a mai îmbolnăvit și alții. Se plânge că îl doare tot corpul, simte ușor slăbiciune generală și de mai multe zile n'a mers la scaun.

Starea prezintă. Pacientul este foarte debil, are vertige, expresiunea feței alterată, hebetudină, paloare feței, ochii limpedi, nu

aude bine și îi ține urechele. Vocea slabă. Inteligența intactă, responsurile clare, însă lente, tardive. Limba umidă, roșie la vârf. Inapetentă, sete multă. Cephalalgie violentă. Abdomenul nu este meteorizat, însă dur și dureros la presiune. Constipație. Pellea uscată, arțătoare, presintă pe abdomen și pe fața internă a cōpselor mai multe pete aprōpe rotunde, de un roșiu închis, care nu proeminēsa la suprafația epidermului. Dimensiunea lor este până la aceea a unui bob de linte. Curbatura musculară, acasă dureri la cea mai mică presiune, prostrațiune, ușoră tremurătură a membrilor superiōre. Tempserală 40,2 P. 110 se ordonă friacțiunii cu Acetum Aromatic Fomentațiunii reci la cap și bucăți mici de ghiță în gură.

La 8 diminueța. Nōptea a dormit bine. A delirat ușor.

Temp. 38,7 P. 100, séra 40, P. 108.

Se administră Decoct Quinic cu 30 gr. Cognac.

La 9, deliru calm continuă, Temp. 38,5, P. 92 séra T. 40,7. C. 100 se repetă decoctu cu 60 gr. Cognac.

La 10. Deliru persistă, T. 38,3, P. 100. Séra T. 37,5 P. 96.

Se repetă Decoctu cu Cognac și se continuă loțiunile aromatice și fomentațiunile reci.

La 11. Pacientul simte o mică ameliorațiune, deliru încetat, limba fōrte curată, uă mică diarrhe apare, Temp. normală D. 37, P. 92, séra T. 37,5. P. 80.

Se re etă acelaș tratament, suprimându-se loțiunile și fomentațiunile.

La 12. Diarrhee penuta, iarăș delir ușor, bolnavu mai abătut. Temperatura s'a urcat la 38,5 și séra la 38,7.

Se repetă Decoctu, adăogându-se 4 grame de Extract de Ratanhia.

La 13. Temperatura hypernormale 36,7. P. 68, séra 38,5, P. 90. Se repetă Decoctu.

La 14. Dim. T. 36,5, P. 68. Séra T. 38, P. 72.

De aci temperatura dupe ore care oscilațiunii ueregulate, se menține tu limitele normale, se continuă cu D-t. Cori. Peruvian simplu încă până la 20 și la 28 Maii ese viudecat.

OBSERVATIUNEA XI.

Typhus Exanthematic (Confluent), Vindecat.

Marin Savu, de 24 ani, de profesiune vluđător de ciazu, venit în căutarea spitalului la 15 Aprilie 1878, opt ore séra.

Anamnesa. Pacientul spune că este bolnav de 7 zile, dureri vagi în tot corpul, sânge i-ar fi curs în toate zilele din nas și ese foarte rar la scaun.

Starea prezintă. Constituțiune robustă, facia congestionată, conjunctivele hyperemiate, limba puciu humidă și albicioasă, sete vie, anorexie, pelea aspră, uscată, arđătoare, semănată de o mulțime de pete roșie, confluențe de diferite mărimi, ceea ce dă tegumentului un aspect marmorat. Tusește puciu, sputa albă, plină cu bule de aer; rhaluri sibilante și ronfiate în ambii pulmonii. — Abdomenul balonat, dur și durere la cea mai mică presiune. Pucine garguile în fosiliace. Constipațiune, cephalalgie, vertige și burdo-nament în urechi, inteligența intactă, răspunde clar la întrebări dar ostenește numai de cât

Vocea și extremitățile tremurânde. Loțiuni aromatice și fomen-tații reci la cap.

La 16. Dimineța, Epistaxis. Temp. 40,5 P. 144. Se administă uă soluțiune de Emetică cu 18 centigr. la 120 apă.

La visita serală pacientul dörme liniștit, transpiră mult, nu a avut nici un scaun. T. 40,7 P. 132 epistaxis.

La 17. Dimineța nu a delirat noptea; a dormit bine, tusea con-tinuă. T. 38,8 P. 120.

Se repetă Emetică 18 centigr. Séra T. 39,8 P. 112.

La 18. Dimineța aceeași stare. Limba uscată și crăpată; 2 scau-no uoptea. Deliru persistă. Se repetă Emetică 18 centigr. Temp. dimineța 38,7. P. 116. Séra T. 39,8. P. 132.

La 19. Dimineța, deliru continuă, agitația noptea, tusea per-sistă. T. 39,3. P. 120. Séra T. 40,5 P. 132. Se dă Decocțiunea de Quinia cu Tra Cinamomii 8 gr. Alcohol 60 gr. Syrop Auran-țior 30 grame. 20 Ventuse uscate pe thorace și continuă loțiunile aromatice și fomențațiunile reci la cap.

La vesperă. Bolnavul este foarte agitat, delir furios cu halucinațiuni și impulsii locomotrice, fuge din pat, geme tare, tușescă, limba și busele fripte. A avut 2 scrune. se repetă poziunea cu 12 centigr. Emetic și se adaugă 2 grame Laudan Sydenham din care se ia câte una lingură la fiecare jum. oră.

La 20. Dimineța. T. 39,2. P. 132. Séra T. 40, P. 140. A avut 3 scaune. Inteligența mai clară, transpirație abundentă. Luându-se uă punguliță cu lucruri sfinte, ce purta la gât, bolnavul ne dăce se nu uităm a 'i o Inapua. Sudațiune profusă.

Se repetă Poziunea Emetică cu 2 gr. Laudan.

21. Dimineța. Ameliorație pronunțată, a dormit bine, vorbesc liniștit, desordinele musculare s'au mai calmat. Temp. Dim. 38,1 P. 120. Séra T. 39 P. 122.

Se repetă poziunea cu Emetic și Laudan.

22. Dim. Temp. 38,5 P. 120. Séra T. 39,2 P. 120.

Se dă Decoctu de cójă de Quinquina, aceeaș stare.

23. A dormit bine noaptea, la visita matinală îl găsim într'un somn profund.

Temp. 38,7 P. 108. Séra 39,3 P. 104.

Se repetă Decoctu Peruvian.

24. Răspunsurile clare, limba umedă, tușă strigă continuu, foarte supărăcios.

Temp. Dim. 48,8, P. 108. Séra 39, P. 112.

Se repetă Decoctu și se continuă loziunile și fomențațiunile reci.

25 Vorbesce mereu și geme, almintrelea deliru a dispărut, respunde bine. Mai multe furuncule în regiunea sacrală, lombară, pe picior, mâini, față, pe fese, în regiune dorsală.

Temp. Dim. 38,6 P. 98. Séra 39,5 P. 108.

Se repetă Decoctu Peruvian 60 grame Cognac, continuă tratamentul până la 3 Mai. În tot intervalul acesta temperatura se menține în proporțiuni hypernormale, cu toate că bolnavul are inteligență liberă, vorbește bine, se plimbă prin salon, mănâncă.

La 4 Mai îl suprimăm Cognacul și îi dăm numai decoct simplu. Loziunile aromatice continuă.

La 7 Mai constatăm un bubon inguinal supurat ceea ce ne es-

plică persistența temperaturii ridicate în discordanță cu starea generală.

Noaptea bolnavul a băut vreo 3 grame de Quinină sulfurică de la aparatul secției, vroidu să ia o curățenie, d'aci totă noaptea agitație violentă, insomnie strigări.

La 8 Maiu. Dim. mai liniștit, se deschide adevuita, se aplică un pansament cu o soluție de acid phœnic. Continuă încă pânu la 12 Maiu medicațiunea tonică. Este cu totul bine, mănâncă bine, somnul linisțit, numai furunculele îl supără mult, așa că nu poate sta culcat pe spate. Se recomandă să se preumbe de mai multe ori peste zi prin salou și la 21 Maiu ese vindecat.

OBSERVAȚIUNEA XII

Typhus exanthematic. -- Vindecat.

Ivan Voicu, român din Basarabia, de 28 ani, înscurat, *Pahonț* intrat la 26 Martie 1878.

Anamnesa. Pacientul bolnav de 12 zile are dureri generale în tot corpul.

Starea prezente Se află în o stare de agitație și de stupore completă. Fața și ochii congestionați, i-a curs mult sânge din nas. buzele și gura uscate, limba crăpată și neagră, fuliginosă, tremurândă, sete și inapetența. Pântecul balonat și sensibil la pipăit, pe stomac și abdomen papul roșie, cefhalalgie mare, etc.

24 *M. sera.* Dt. Peruv ⁸/₁₅₀. Tra. Cinamom. 8 gr. Aleol 30 g. Syrop aurant 30 gr. Temper. 39,6, Pulsul 106.

Fricțiuni cu oțet aromatic și compresse reci la cap.

27. Aceiași stare, același tratament. Temper. 39,3, 39,8 P. 100 — 112.

28 Pacientul delirază, Dt. Peruv și specific *un gr.* în soluție, 38,7,—39,5 P. 102 — 120.

29, Agitație și deli continua cu mai multă furor, vrea să fugă din pat.

Dt. Peruv ⁸/₁₅₀, mosc 0,50, camphor 1 gr. syrop aurant 30 gr. T. 38 — 39 P. 94 — 108.

30. Astăzi mai liniscit, repetat trat. Temper. 38,3, 39,1. P. 98—118.

31. A avut diaree, delir continua, aceeași poziune plus Laudan 20 *gute* rupe hainelă de pe el. T. 38,5—39,2 P. 96—110.

1 *Aprilie*. Are un somn liniscit, calm, nu mai delira, nu e agitat. T. 38, 38,5 P. 72—84.

Inteligența și memoria clară, răspunde deslușit la întrebare. — Exantemele au început să dispară, culorea lor e mai palidă. A avut 2 scaune, —repet poziunea fără Laudan.

2 *Aprilie*. Aceiași stare, acel tratam. T. 38—38,5. P. 74—80.

3 *Aprilie*. Repet. fără camphor. Exantemul dispărut. T. 37,4—38. P. 72—85.

Se suprimă fricțiunile și fomentele reci la cap. Se simte bine, are un apetit vorace, cere pâine.

4. Se repetă decoct. Peruvian simplu. T. 37,—37,5. P. 72—80.

Ameliorație crescândă și la 7 Aprilie pleacă acasă după cererea lui.

OBSERVAȚIUNEA XIII

**Typhus Exanthematic. Contaminare în spital. —
Recădere în 3 rânduri. vindecare.**

Vasile Belic, rus, de anî 32, vistavoi păzind pe un oficier de administrație rus bolnav de Typhus Exanthematic în spital, care a și succombat, după vre-o trei zile a început să se plângă de dureri de cap, de o rălassitudine generale și de friguri de acces.

Starea presintă. Bolnavul accusă dureri lombare, în regiunea epigastrică și în fossele iliace: pântecul balouat, facia și ochii congestionați, limba roșie dar nu e uscată, sete și cefhalalgie, puțină tuse și surditate.

La 22, a 2-a zi după așderea lui la pat apar pete caracteristice pe totă suprafața corpului.

Temp. 40,1. P. 102. Séra T. 40,8 P. 116.

Se dă Dt. Peruvian cu 60 gr. Cognac și 8 gr. Tr. Cinamom și leziunile cu acet. arom. gheață la cap.

La 23. Temperatura persista 40,2. P. 100, séra 40, P. 104. Se repetă Dt. Peruvian și se dă un gram de quinină.

24. Se repetă Decoctu cu 60 gram. cognac. T. 39,4 P. 98. Séra 40,7 P. 126,

25. Se repetă un gram de quinină și Decoct Peruv. T. 40. P. 100, séra 40,5 P. 116.

26. Se repetă Decoct. și quiniua. T. 39 P. 108. Séra 39,5. P. 120.

27. Se repetă amândouă. Dimineța s'a găsit în o torpore așa de mare că nu răspunde la nici o chestiune. T. 39 P. 118. Séra T. 39,8 P. 118, delir furios, vrea să fugă din pat; strigă; la vespéră constatăm un meteorism pronunțat, constipație. I se aplică uă clysmă cu 30 grame olei de ricină și sulf. de sodă într'un Dt. de Chamomilă. Séra uă injecție subcutană de Morphină.

28 *Martie*. Pacientul mai bine, răspunde câte puțin, noptea a petrecut bine. Intelligința limpede, cere de mâncare. Nici un scaun. T. 39,5. Séra 39,8.

Se dă un sulfat de magnesie dimineța și se repeta Dt. Peruvian cu 60 gr. cognac în cursul zilei.

29. A avut 2 scanne. T. 37,7—38.

30. Pacientul într'o apathie completă, nu respunde de loc la întredări, torpore intelectuală profundă T. 37—37,2. Administram Dt. Peruvian cu 50 centigr. Moschus și un gram camphor edulcorat cu 30 gr. Syrop Cort. Aurantio. Séra îi dam încă un purgativ. Se suprimă loțiunile și fomențațiunile reci.

31. Temperatura foarte scădută, hypornormale. Dim. 36,8 séra 37. Se repetă Camphor și Moschus.

1 Aprilie. Exanthemul începe să devie mai palid. Temperatura și puls tot scădute.

Dim. 36,5—37,3. P. D. 60. S. 66. Se repetă același tratam.

2. Se repetă același tratament. Temperatura și pulsul încep a se ridica.

T. 37—37,4, P. 68—72.

La 3—4—5. Se suprimă Camphora și Moschus, continuând poziunea tonică. —Temp. normală.

În aceste zile bolnavul insistând mereu de a i se da mâncare, i-am dat 100 dr. lapte și 50 dr. frânzeală.

La 6. Il găsim cu totul schimbat. Limba încărcată, albă, fața și ochii congestionați. Temp. și pulsul ridicat, respirațiunea mai frecventă.

T. 39,8,—40,8. P. 80 104. R. 32—26.

Se administrează uă poțiune emetică cu 18 centigr. Tart. stibiat.

La 7. Aceiași stare, a avut câte-va vomismente gălbui, 3 scaune. T. 39—40, 4. P. 88—100.

La 8. Aceiași stare. T. 39. 6—40, 3. P. 100—108.

Se dă un gram Sulf. de Quinină și se repetă poțiunea Quinică cu 30 gr. Alcohol.

La 9. Același tratament. Temp. 39, 5—41. P. 104—120. Pântecul balonat enorm, stupore profundă, delir, agitație. Se dă la vespere uă poțiune cu Emetic 18 centigr. și 20 gute Laudan.

La 10. A avut mai multe scaune, geme mereu, meteorismul a mai diminuat, noptea a fost mai liniștit. T, 38, 9—40. P. 100 pînă la 104.

Se repetă Alcaloid Quinic și Dt. În zilele următoare 11—14, se constată uă ameliorație sensibilă, temperatura și pulsul revin în limitele fiziologice. Însă în ziua de 14, starea este agravată, stupore profundă cu halucinațiunii, noptea a fugit din pat, jactitațiunii, contracturi ale mușchilor faciei. Temperatura iarăși urcată. D. 37, 8—38. P. 88-98.

Se dă poțiunea cu Camphor și Moschus câte un gram edulcorată cu syrop de coje de Portocale.

La 15. Aceiași stare, bătaiele cordului foarte slabe, temperatura și pulsul scădute. T. 37—37, 8. P. 68—72. Agitație, privire răătăciță, deliru persistă.

Se repetă poțiunea cu Camphor și Moschus și a 2-a zi T. 36, 8—37, 5. P. 60—64.

La 17. Se suprimă această poțiune, a avut un epistaxis a dormit bine noptea, espresiuinea fisionomiei mai vițe, limba curată. Temp. normală 37—37, 5.

De aci începe a se întrema încet, ameliorațiune visibil crescând

pe fie-care zi, apetit vorace, cere multă pâine, însă nu 'i dăm de cât buliōne de puiū, lapte 200 dramuri și franțolă 100. Temper. se mănține în limite normale și mai multe zile chiar hypernormale și la 30 ese cu desăvârșire vindecat.

OBSERVAȚIUNEA XIV

Typhus petechial. Vindecare.

Anghel Ionescu, de anī 39, muncitor de pământ, intră în spital la 1 Maiă cu următoarele fenomene: Inteligența conservată, spune că 'i dor toate oșele, se simte foarte slab în cât nu se pōte ține pe piciorē. Răspunde clar, simțurile intacte afară de auzul care este îngreuiat. — Cephalalgie violentă și vertige. Dureri în lombe și în membrele inferioare mai cu deosebire la presiune. Figura are un aer suferind. Conjunctivele puțin injectate. Limba umidă, puțin saburală; inapetență și sete excesivă. Pânțelece plate, nici garguiment, nici dureri în fosele iliace numai greutate în regiunea epigastrică. Constipație. — Pelea uscată, arzândă, este semănată pe partea anterioară a thoraxului și abdomenului de nenumărate petechii până la mărimea unui bob de linte, de colorē roșie închisă (bordeaux), ce nu dispar de loc sub presiune; pe alocurea se observă și câte-va pete violete.

Tremurătura membrelor, svlcuirea tendonelor, vocea puțin răgușită, delirul lipsesc, geme. nă mică fusă; expectorație nulă. La auscultație se găsesc rhaluri sibilante. T. 40, 5. P. 116.

Se dă Emeticul 18 centigrame.

La 2. A avut 4 scaune, nici nă vĕrsătură, T. 39—40. P. 100 până la 108.

Se repetă Emeticul, însă la 2 ore câte uă lingură, geme continuū, vorbirea dificilă, lentă, sughituri repetate. Se aplică un sinapism în epigastru.

La 3. Sughitul a încetat, 4 scaune liquide, pânțelece plate, limba uscată. T. 39—39, 5. P. 108—128.

Se suprimă Emeticul și să dă Dt. Quinquină cu 30 gr. Cognac.

La 4. Pacientul geme mereū, somnul întrerupt de delir, con-

fracturii ușoare ale feței, tremurătura membrilor persistă, respirațiunea pare a fi mai dificilă, ușoră dyspnee, T. 38, 5 — 40. P. 104 — 124. Se repetă Cognacul.

La 5. Aceiași stare. T. 39 — 39, 5, P. 116 — 120.

La 6. Uă mică epistaxis la visita matinală. Nôptea a dormit bineșor, a delirat puțin, este mai liniștit, sputa abundantă, Rachialgia îl supără. T. 38 5 — 37, 7. P. 104 — 88.

Se continuă ast-fel cu Dt. Quinină și Cognacul până la 11. — Temp. și pulsul în aceste zile se menține în limite normale.

În această zi constatăm uz. Inceput de desquamație, bolnavul se simte bine, fôrne mare. Ameliorația merge crescând, petechiile au dispărut cu totul, tegumentul iea un aspect marmorat, continuă încă câte-va zile cu Dt. Quinic și Cognac și la 19, îl concediem în completă sărătate.

UMF

